

ELÄKETURVAKESKUKSEN
RAPORTTEJA



Työttömyysvakuutusrahaston maksu työeläkejärjestelmälle vuosina 2005–2015

SARI TORO
MARJO LAINE



Työttömyysvakuutusrahaston maksu työeläkejärjestelmälle vuosina 2005–2015

SARI TORO
MARJO LAINE

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin: 029 411 20

Sähköposti: etunimi.sukunimi@etk.fi

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Telefon: 029 411 20

E-post: förnamn.efternamn@etk.fi

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 ELÄKETURVAKESKUS, FINLAND

Telephone +358 29 411 20

E-mail: firstname.lastname@etk.fi

Helsinki 2016

ISSN 1798-7490 (verkkojulkaisu)

LUKIJALLE

Työttömyysvakuutusrahasto maksaa vuosittain työeläkejärjestelmälle maksun, jolla korvataan palkansaajien ansiopäiväraha-aikojen, vuorotteluvapaiden ja aikuiskoulutustukiaikojen perusteella karttuvasta eläketurvasta aiheutuvia kuluja. Tässä julkaisussa kerrotaan Työttömyysvakuutusrahaston maksun määräytymisperiaatteet ja esitetään tilastolukuja maksusta ja siihen vaikuttaneiden tekijöiden kehityksestä. Raportti sisältää myös katsauksen maksun määräytymisperiaatteissa tapahtuneista muutoksista.

Julkaisussa tarkastellaan vuosiin 2005–2015 kohdistuvaa Työttömyysvakuutusrahaston maksua. Lisätietoa kaipaavia palvelee Eläketurvakeskuksen käsikirja Työeläkkeiden kustannustenjako (2010) sekä Eläketurvakeskuksen vuosittain julkaisema tilastoraportti kustannustenjaosta, jossa esitetään tilastotiedot muun muassa Työttömyysvakuutusrahaston maksun hyvittämisestä työeläkelaitoksille.

Tämän julkaisun sisällöstä vastaavat Sari Toro ja Marjo Laine. Taittotyön teki Suvi Pohjoisaho.

Helsingissä syyskuussa 2016

Eläketurvakeskus

TIIVISTELMÄ

Ansiosidonnaisilta työttömyys- ja koulutusajoilta sekä vuorotteluvapailta karttuu eläkettä. Eläkekarttuman perusteena käytetään palkkaa, joka on etuudesta riippuen 55–75 prosenttia siitä ansiosta, jonka perusteella etuuden määrä on laskettu. Eläkettä tästä ansiosta karttuu 1,5 prosenttia 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta enintään 68 vuoden täyttämiskuukauden loppuun asti. Ansiosidonnaisten työttömyysjaksojen ajalta työeläkettä kuitenkin karttuu sen kuukauden loppuun, jona henkilö täyttää 63 vuotta. Nykymuodossaan eläkettä on karttunut sosiaalietuusjaksojen ajalta vuodesta 2005 lähtien. Ennen vuotta 2005 ansiosidonnaisilta työttömyys- ja koulutusajoilta kertyi työeläkeliikettä, jolla korotettiin eläkkeen määrää.

Ansiosidonnaisten etuusaikojen perusteella karttuvasta eläketurvasta aiheutuvia kuluja katetaan työnantajien ja palkansaajien työttömyysvakuutusmaksulla rahoitettavalla Työttömyysvakuutusrahaston maksulla. Työttömyysvakuutusrahasto maksaa maksun Eläketurvakeskukselle, joka jakaa varat eteenpäin työntekijän eläkelain, merimieseläkelain, kunnallisen eläkelain ja evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain mukaista eläketurvaa hoitaville eläkelaitoksille sekä Kelalle Kelan toimihenkilöiden eläketurvan osalta, Suomen Pankille ja Ortodoksisen kirkon papiston eläkekassalle. Työttömyysvakuutusrahaston maksulla on alentava vaikutus työeläkevakuutusmaksuihin. Työeläkelaitokset eivät rahastoi Työttömyysvakuutusrahaston maksua vaan se käytetään muun muassa eläkelaitosten yhteisellä vastuulla olevien eläkkeiden maksuun, joihin sisältyvät myös palkattomilta ajoilta aikanaan karttuneet eläkeosat.

Työttömyysvakuutusrahaston maksun perusteena ovat työeläkevakuutettuina olleiden palkansaajien ansiopäiväraha-aikojen, vuorotteluvapaiden ja aikuiskoulutustukiaikojen etuuksien perusteena olevat ansiot. Etuuden perusteena olevista ansioista otetaan huomioon vain se osuus, joka oikeuttaa eläkkeeseen. Maksun laskennan periaatteena on, että eläkettä kartuttavista etuuden perusteena olevista ansioista suoritettaisiin TyEL:n mukaisen vakuutuksen keskimääräisen vakuutusmaksuprosentin mukainen maksu.

Työttömyysvakuutusrahaston maksu maksetaan maksun kohdistumisvuoden aikana ennakkomaksuina. Maksun toteuma lasketaan seuraavan vuoden kesällä. Tarkistuserä on maksun toteuman ja maksettujen ennakkomaksujen erotus, joka tilitetään Eläketurvakeskuksen ja Työttömyysvakuutusrahaston välillä. Jos Työttömyysvakuutusrahaston maksun toteuma on ennakkomaksuja suurempi, Työttömyysvakuutusrahasto maksaa Eläketurvakeskukselle tarkistuserän ja päinvastoin. Eläketurvakeskus hyvittää ennakkomaksut eläkelaitoksille ja selvittelee tarkistuserät eläkelaitosten kesken.

Työttömyysturvajärjestelmä korvaa työeläkejärjestelmälle ansiosidonnaisista palkattomista etuuksista aiheutuvia kustannuksia jo eläkkeen karttumisvaiheessa. Siksi vuosittaisten maksujen suuruuteen vaikuttaa vahvasti kunkin vuoden työttömyystilanne. Tässä raportissa tarkastellaan vuosia 2005–2015.

Reportissa tarkasteltavien vuosien aikana Työttömyysvakuutusrahaston maksun määrätymisperiaatteisiin on tullut useita muutoksia. Vuodesta 2011 lähtien Työttömyysvakuutusrahaston maksun perusteena oleviin ansioihin ei ole erikseen enää sisällytetty työn-

tekijän työttömyysvakuutusmaksujen ja lomarahojen osuuksia. Samasta vuodesta lähtien maksun määrää laskettaessa eläkettä kartuttamattomien eläketapahtumavuosien etuuspäivien osuutta ei ole enää poistettu laskelmista. Vuodesta 2010 lähtien vuorotteluvapaan perusteena olevista ansioista on otettu huomioon 55 prosenttia entisen 75 prosentin sijaan. Koulutustuki ja koulutuspäiväraha yhdistettiin aktiiviaikaiseksi työttömyyspäivärahaksi vuodesta 2010 alkaen, minkä takia näitä etuuksia vastaavien etuuksien perusteena olevista ansioista alettiin ottaa huomioon 75 prosenttia entisen 65 prosentin sijaan.

Työttömyysvakuutusrahaston maksun määräytymisperiaatteiden muutosten vaikutus maksun määrään on kuitenkin ollut vähäinen verrattuna työttömyyden kasvun vaikutukseen. Maksun määrään on vaikuttanut myös ansiopäivärahaa saaneiden henkilöiden keskimääräisen ansiotason kasvu. Maksu on vuodesta 2005 vuoteen 2015 lähes kaksinkertaistunut, 445 miljoonasta eurosta 865 miljoonaan euroon. Vuodesta 2005 vuoteen 2015 maksussa huomioon otettavien etuuspäivien lukumäärä on noussut 26 prosenttia ja etuuden perusteena olevat ansiot 40 prosenttia. Tarkasteltavalla aikavälillä 2005–2015 vuoden 2015 maksu on suurin ja pienin on vuoden 2008 maksu, 374 miljoonaa euroa. Vuosien 2008 ja 2015 maksujen välillä on eroa 491 miljoonaa euroa eli kasvua on tullut näiden vuosien aikana yli 130 prosenttia. Vuodesta 2008 vuoteen 2015 maksussa huomioon otettavien etuuspäivien lukumäärä on noussut 60 prosenttia ja etuuden perusteena olevat ansiot 24 prosenttia. Maksun laskennassa käytettävä TyEL:n mukaisen vakuutuksen keskimääräinen vakuutusmaksuprosentti on aikavälillä 2005–2015 vaihdellut 20,6 ja 23,7 prosenttiyksikön välillä. Työttömyysvakuutusrahaston maksun suuruus suhteessa maksua saavissa työeläkelaitossa vakuutettujen työntekijöiden palkkasummaan oli 0,6 prosenttia vuonna 2008 ja arviolta 1,2 prosenttia vuonna 2015.

SUMMARY

Pension accrues from earnings-related periods of unemployment and education as well as from periods of job alternation leave. The basis for pension accrual is a salary, which, depending on the benefit, constitutes 55–75 per cent of the earnings on which the benefit amount has been calculated. Pension accrues from these earnings at 1.5 per cent from the beginning of the month following an individual's 18th birthday to the end of the month during which the 68th birthday occurs. For periods of earnings-related unemployment benefit, however, earnings-related pension accrues up until the end of the month during which the individual has turned 63. In its current form, pension has accrued from periods of social benefit since 2005. Before 2005, periods of earnings-related unemployment and education accrued an increment for credited periods that was then used to raise the pension amount.

The costs of pension provision accrued based on earnings-related benefit periods are covered by a contribution of the Unemployment Insurance Fund, itself funded by the unemployment insurance contributions of employers and wage earners. The Unemployment Insurance Fund pays a contribution to the Finnish Centre for Pensions which, in turn, distributes the funds onwards to authorized pension providers. The distribution is done according to the following pension acts: the Employees Pensions Act, the Seafarers' Pensions Act, the Local Government Pensions Act and the Evangelical-Lutheran Church Pensions Act. Parts of the funds are also distributed to the Bank of Finland, the Central Church Fund of the Orthodox Church and the Social Insurance Institution of Finland (insofar as it handles pension provision for its employees). The Unemployment Insurance Fund contribution has a diminishing effect on earnings-related pension contributions. The authorised pension providers do not consolidate the Unemployment Insurance Fund contribution. It is used, for example, for the payment of pensions that are the joint responsibility of the pension providers, in which pension shares accrued from unsalaried periods are also included.

The benefits received by wage earners during periods or earnings-related daily allowance, job alternation compensation and adult education allowance form the basis of the Unemployment Insurance Fund contribution. Of the earnings forming the basis of a benefit, only the pensionable component is taken into account. The contribution paid based on the earnings on which the benefit is paid is to correspond to the average contribution under the Employees Pensions Act.

The Unemployment Insurance Fund contribution is paid in advance during the year to which the contribution is targeted. The final contribution is calculated in the summer of the following year. The adjustment contribution is the difference between the realized payment and advance payments already paid, and accounted for between the Finnish Centre for Pensions and the Unemployment Insurance Fund. If the final Unemployment Insurance Fund contribution is larger than the advance payments, the Unemployment Insurance Fund pays an adjustment contribution to the Finnish Centre for Pensions, and vice versa. The Finnish Centre for Pensions reimburses the advance payments to the pension providers and clarifies adjustment contributions between the pension providers.

The unemployment benefit scheme covers the costs incurred for the earnings-related pension scheme from earnings-related unsalaried benefits already at the pension accrual stage. That is why the size of annual contributions is strongly affected by the unemployment statistics of each year. In this report we are looking at the time period 2005–2015.

During the years covered by this report, certain changes have occurred in the principles determining the Unemployment Insurance Fund contribution. Since 2011 the earnings forming the basis of the contribution have no longer separately included the employee unemployment insurance contributions and holiday bonus. Also since 2011, the share of benefit days during non-accruing pension contingency years has no longer been removed from the calculation of contribution amounts. Since 2010, the earnings forming the basis of the job alternation compensation have been taken into account at 55 per cent rather than the previous 75. The training subsidy and the training allowance for the unemployed have been combined into an active period unemployment allowance since 2010. That is why 75 per cent of the earnings that form the basis of the benefit are now taken into account, compared to the previous 65 per cent.

However, the impact of changes in the principles that determine the Unemployment Insurance Fund contribution on the actual sum has been small compared to the impact of increasing unemployment. The contribution amount has also been affected by the growing average earnings level of persons receiving earnings-related daily allowance. Between 2005 and 2015 the contribution has almost doubled, from EUR 445 million to 865 million. The number of benefit days taken into account in contributions between 2005 and 2015 has risen by 26 per cent, and earnings forming the basis of the benefit by 40 per cent. During the period under review (2005–2015), the contribution was the largest in 2015 and the smallest in 2008, at EUR 374 million. The difference of EUR 491 million between 2008 and 2015 means a growth of more than 130 per cent during this time period. The number of benefit days to be taken into account in contributions between 2008 and 2015 has risen by 60 per cent and earnings forming the basis of a benefit by 24 per cent. The average insurance contribution rate of the Employees Pensions Act, used in calculating the contribution, has varied between 20.6 and 23.7 percentage points during the period 2005–2015. The size of the Unemployment Insurance Fund contribution in relation to the wage sum of employees insured with pension providers that receive contributions was 0.6 per cent in 2008 and an estimated 1.2 per cent in 2015.

SISÄLTÖ

1 Johdanto	9
2 Työttömyysvakuutusrahaston maksun määräytyminen	11
2.1 Maksun määräytymisperiaate	11
2.2 Ennakkomaksut, toteuma ja tarkistuserä	12
2.3 Mistä saadaan tiedot maksun laskentaa varten?.....	12
3 Vuosiaikataulu	13
4 Taulukoita ja kuvioita maksun määrästä	14
4.1 Maksun toteuma	15
4.2 Maksun tarkistuserä ja ennakkomaksu	16
4.3 Laskennan perusteena olevat tiedot.....	18
4.3.1 Etuuspäivien lukumäärä.....	18
4.3.2 Etuuksien perusteena olevat ansiot.....	21
5 Etuutta saaneiden lukumäärä	24
6 TyEL-vakuutusmaksuprosentti	25
7 Maksun perusteena olevien ansioiden sisältämät työntekijän vakuutusmaksut ja lomarahat	26
8 Korke	27
9 Muutokset Työttömyysvakuutusrahaston maksun laskennassa	28
9.1 Vuonna 2005 maksuun tulleet muutokset.....	28
9.2 Vuonna 2010 maksuun tulleet muutokset.....	29
9.3 Vuonna 2011 maksuun tulleet muutokset.....	30
9.4 Vuonna 2016 maksuun tulleet muutokset.....	33
10 Taulukoissa käytetyt merkinnät	34
Lähteet	35
Liitteet	37
Liite 1. Eläkkeen karttumisen sosiaalietuusajoilta vuodesta 2005 alkaen	37
Liite 2. Palkattomien aikojen perusteella karttuneiden eläkeosien kustannustenjako.....	40
Liite 3. Työttömyysvakuutusrahaston maksun jako eläkelaitoksille.....	43
Liite 4. Työttömyysvakuutusrahaston maksu Valtion Eläkerahastolle	46
Liite 5. Muutokset sosiaalietuuksissa.....	49

1 Johdanto

Työttömyysvakuutusrahaston maksuksi kutsutaan maksua, joka työttömyysturvajärjestelmästä maksetaan vuosittain työeläkejärjestelmälle ja jolla korvataan palkansaajien ansiopäiväraha-aikojen, vuorotteluvapaiden ja aikuiskoulutustukiaikojen perusteella karttuvasta eläketurvasta aiheutuvia kuluja. Käytännössä Työttömyysvakuutusrahasto maksaa maksun Eläketurvakeskukselle, joka jakaa varat eteenpäin työeläkelaitoksille. Maksua kutsutaan työeläkejärjestelmässä lyhyesti TVR-maksuksi ja työttömyysturvajärjestelmässä ETK-maksuksi.

Työttömyysturvajärjestelmä korvaa työeläkejärjestelmälle ansiosidonnaisista palkattomista etuuksista aiheutuvia kustannuksia jo eläkkeen karttumisvaiheessa. Siksi vuosittaisen maksujen suuruus seuraa vahvasti kunkin vuoden työttömyysastetta. Samalla Työttömyysvakuutusrahaston maksun voidaan nähdä täydentävän ansiosidonnaisten palkattomien aikojen takia saamatta jääneitä työeläkevakuutusmaksuja.

Työttömyysvakuutusrahasto maksaa maksun Eläketurvakeskukselle, joka hyvittää maksun eteenpäin työeläkelaitoksille niissä vakuutettujen palkkasummien suhteessa. Vuonna 2015 Työttömyysvakuutusrahaston maksu oli 865 miljoonaa euroa. Työeläkelaitoksille jaettu Työttömyysvakuutusrahaston maksu oli arviolta 1,2 prosenttia suhteessa työeläkelaitoksissa vakuutettujen työntekijöiden palkkasummaan. Vertailun vuoksi mainittakoon, että esimerkiksi keskimääräinen TyEL-maksu työeläkevakuutusyhtiöissä oli 24,0 prosenttia palkoista (Eläketurvakeskus 2016e). Vuonna 2015 Työttömyysvakuutusrahaston maksu yksityisalojen eläkelaitoksille oli arviolta 649 miljoonaa euroa ja julkisalojen eläkelaitoksille arviolta 215 miljoonaa euroa. Työttömyysvakuutusrahaston maksu kattoi sitä saavien eläkelaitosten maksutulosta noin viisi prosenttia vuonna 2015 (Eläketurvakeskus 2016c, tilinpäätöstiedot).

Sosiaalietuusajoilta on karttunut eläkettä nykymuodossaan vuodesta 2005 lähtien. Ennen vuotta 2005 ansiosidonnaisilta työttömyys- ja koulutusajoilta kertyi työeläkelisiä, jolla korotettiin eläkkeen määrää. Työttömyysvakuutusrahaston maksulla (Työttömyyskassojen keskuskassa ennen vuotta 1999) on rahoitettu näitä kustannuksia alusta lähtien eli kun ansiosidonnaisilta työttömyysajoilta alkoi vuonna 1969 karttua eläkettä.

Luvussa 2 esitetään Työttömyysvakuutusrahaston maksun määräytymisperiaatteet sekä kerrotaan ennakkomaksuista ja tarkistuseristä. Luvussa 3 kuvataan maksun määräytymisen vuosiakataulu. Luvun 4 taulukoissa ja kuvioissa esitetään tilastoja vuosien 2005–2015 maksuista sekä maksuihin vaikuttaneista tekijöistä. Tilastoissa maksu esitetään muun muassa eriteltyinä sosiaalietuuslajeittain. Luvussa 5 esitetään tilastolukuja etuudensaajien lukumääristä. Aikasarja TyEL-vakuutusmaksuprosenteista on luvussa 6 ja aikasarja Työttömyysvakuutusrahaston maksun perusteena oleviin ansioihin sisällytetyistä työntekijän vakuutusmaksuista luvussa 7. Luvussa 8 on aikasarja maksun laskennassa käytetyistä koeroista. Maksun määräytymisperiaatteisiin eri vuosina tulleista muutoksista kerrotaan luvussa 9. Luvussa 10 selitetään taulukoissa käytetyt merkinnät.

Julkaisun liitteessä 1 esitetään, kuinka sosiaalietuusjaksoilta nykyisin karttuu eläkettä. Liitteessä 2 kerrotaan sosiaalietuuksien perusteella karttuneiden eläkkeensaajille mak-

settujen eläkkeiden rahoituksesta. Työttömyysvakuutusrahaston maksun jakamisesta eläkelaitoksille kerrotaan liitteessä 3. Liitteessä 5 kerrotaan lyhyesti sosiaalietuuksiin tulleista muutoksista.

Raportissa tarkastellaan Työttömyysvakuutusrahaston maksua, joka jaetaan työntekijän eläkelain, merimieseläkelain, kunnallisen eläkelain ja evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain mukaista eläketurvaa hoitaville eläkelaitoksille sekä Kelalle Kelan toimihenkilöiden eläketurvan osalta, Suomen Pankille ja Ortodoksisen kirkon papiston eläkekassalle. Työttömyysvakuutusrahaston maksu Valtion Eläkerahastolle on rajattu pois raportista. Sen määrä oli vuonna 2015 noin kahdeksan miljoonaa euroa. Työttömyysvakuutusrahaston maksua Valtion Eläkerahastolle esitellään lyhyesti liitteessä 4.

Raportin luvut perustuvat työeläkejärjestelmän yhteisen ansaintarekisterin tietoihin, Finanssivalvonnalta saatuihin etuudensaajarekisterin tietoihin, Koulutusrahastolta saatuihin tilastoihin, Kevalta saatuihin tietoihin Työttömyysvakuutusrahaston maksusta Valtion Eläkerahastolle sekä työeläkelaitoksilta saatuihin tietoihin.

2 Työttömyysvakuutusrahaston maksun määräytyminen

Tässä luvussa kerrotaan Työttömyysvakuutusrahaston maksun laskentaperiaatteet. Lisäksi käydään läpi ennakkomaksuihin ja tarkistuserään liittyviä käytäntöjä.

2.1 Maksun määräytymisperiaate

Työttömyysvakuutusrahaston maksun perusteena ovat työeläkelaitoksissa vakuutettuina olleiden palkansaajien ansiopäiväraha-aikojen, vuorotteluvapaiden ja aikuiskoulutustukiaikojen etuuksien perusteena olevat ansiot.

Sosiaalietuuksien perusteena olevien ansioiden summa koko maksun määräytymisvuoden ajalta saadaan kertomalla kunkin etuuslajin etuuspäivien lukumäärä etuuslajiin liittyvillä keskimääräisillä etuuden perusteena olevilla päiväansioilla. Etuuden perusteena oleviin päiväansioihin lisätään työntekijän työeläkevakuutusmaksu. Etuuden perusteena olevista ansioista otetaan huomioon se osuus, joka oikeuttaa eläkkeeseen. Ansiopäivärahassa osuus on 75 prosenttia, aikuiskoulutustuessa 65 prosenttia ja vuorottelukorvauksessa 55 prosenttia. Työttömyysvakuutusrahaston maksu vastaa arvion mukaan määrää, joka saataisiin, jos näistä etuuden perusteena olevista ansioista suoritettaisiin TyEL:n keskimääräistä vakuutusmaksua vastaava maksu.

Käytännössä Työttömyysvakuutusrahaston maksu määräytyy keskimääräisen TyEL-maksun osoittamana prosenttimääränä etuuden perusteena olevien ansioiden yhteismäärästä sen sijaan, että selvittely tehtäisiin yksityiskohtaisesti henkilötasolla. Työttömyysvakuutusrahaston maksua määrättäessä keskimääräisessä TyEL:n vakuutusmaksussa ja työntekijän työeläkevakuutusmaksussa ei oteta huomioon 53 vuotta täyttäneiden työntekijöiden korotettua maksua. Maksua määrättäessä ei oteta huomioon alle 18 vuoden iässä saatuja sosiaalietuuksia eikä 63 vuotta täyttäneiden työttömyysturvalain mukaisia ansiopäivärahaetuuksia.

Laskentakaava

Työttömyysvakuutusrahaston maksu 1.7.v tasossa lasketaan seuraavasti:

$$M_v^{TVR} = (55 \% \cdot S_v(1) + 75 \% \cdot S_v(2) + 65 \% \cdot S_v(3)) k_v$$

missä

$S_v(1)$ = vuorottelukorvausten perusteena olevat ansiot vuonna v

$S_v(2)$ = työttömyysturvalain mukaisten ansiopäivärahojen perusteena olevat ansiot vuonna v

$S_v(3)$ = aikuiskoulutustukien perusteena olevat ansiot vuonna v

k_v = keskimääräinen TyEL:n mukainen vakuutusmaksuprosentti (ilman 53 vuotta täyttäneiden maksun korotusta) vuonna v.

Työttömyysvakuutusrahaston maksu vahvistetaan sosiaali- ja terveysministeriön päätöksellä.

Työttömyysvakuutusrahaston maksun määräytymisperiaatteista säädetään työntekijän eläkelain 182 §:ssä.

2.2 Ennakkomaksut, toteuma ja tarkistuserä

Nykyisin Työttömyysvakuutusrahaston maksu maksetaan vuoden aikana ennakkomaksuina. Ennakkomaksu määritellään Eläketurvakeskuksen ja Työttömyysvakuutusrahaston tekemien ennusteiden perusteella. Ennuste ennakkomaksua varten lasketaan soveltaen vastaavia periaatteita kuin mitä käytetään maksun toteumaa laskettaessa. Erona maksun toteuman laskelmaan on, että etuuspäivien lukumäärä ja etuuden perusteena olevat ansiot on arvioitu. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa ennakkomaksut Eläketurvakeskuksen ja Työttömyysvakuutusrahaston yhteisestä esityksestä. Työttömyysvakuutusrahasto maksaa ennakkomaksut Eläketurvakeskukselle, joka hyvittää ne eteenpäin työeläkelaitoksille.

Työttömyysvakuutusrahaston maksun toteuma lasketaan Eläketurvakeskuksessa. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa maksun toteuman määrän Eläketurvakeskuksen esityksestä. Samalla Työttömyysvakuutusrahaston maksulle määrätään tarkistuserä, joka on maksun toteuman ja maksettujen ennakkomaksujen erotus. Jos Työttömyysvakuutusrahaston maksun toteuma on ennakkomaksuja suurempi, Työttömyysvakuutusrahasto maksaa Eläketurvakeskukselle tarkistuserän ja päinvastoin. Tarkistuserä tilitetään tämän jälkeen Eläketurvakeskuksen ja työeläkelaitosten välillä.

Ennakkomaksut ja tarkistuserä tilitetään työeläkkeiden kustannustenjaon yhteydessä. (Työntekijän eläkelain 183 §:n 2 momentissa mainitut kustannustenjakoperusteet vuodelle 2015, osa IV)

2.3 Mistä saadaan tiedot maksun laskentaa varten?

Etuuspäivät ja etuuden perusteena olevat ansiot saadaan työeläkejärjestelmän yhteisestä ansaintarekisteristä.

Työttömyysvakuutusrahaston maksuun Valtion Eläkerahastolle liittyvän laskelman piiriin kuuluvat etuuspäivät poistetaan muun työeläkejärjestelmän Työttömyysvakuutusrahaston maksun piiriin kuuluvista etuuspäivistä. Erottelu näiden välillä tehdään etuuksia saaneiden henkilöiden työhistoriaa tutkimalla. Poikkeuksena ovat aikuiskoulutustukipäivät, joiden osalta eläkelakijaottelu saadaan Koulutusrahastolta.

TyEL-maksuprosentti vahvistetaan sosiaali- ja terveysministeriön päätöksellä.

Etuuden perusteena olevista ansioista eläkkeeseen oikeuttavista osuuksista säädetään TyEL 74 §:n 3 momentissa.

3 Vuosiaikataulu

Työttömyysvakuutusrahaston maksun laskentaprosessi vuodelle v alkaa jo edellisen vuoden syksyllä, kun Eläketurvakeskus ja Työttömyysvakuutusrahasto laativat ennakkomaksun perusteena olevan ennusteen tulevan vuoden maksusta. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa ennakkomaksun Eläketurvakeskuksen ja Työttömyysvakuutusrahaston yhteisestä esityksestä. Eläketurvakeskus antaa ennakkomaksuista päätökset työeläkelaitoksille marraskuun loppuun mennessä. Ennakkomaksuja tilitetään Työttömyysvakuutusrahaston ja Eläketurvakeskuksen välillä ja Eläketurvakeskuksen ja työeläkelaitosten välillä kuukausittain. Kuukausierät ovat samansuuruisia koko maksun kohdistumisvuoden ajan tai vähintään ajalla 1.1.–30.9. Vuoden loppupuolella ennustetta tarkennetaan ja tarvittaessa ennakkomaksut määrätään uudestaan ajalle 1.10.–31.12. Ennakkomaksuja tarkennettiin loppuvuoden aikana ensimmäisen kerran vuonna 2006.

Työttömyysvakuutusrahaston ennakkomaksun maksuerien lukumäärä on vaihdellut eri vuosina kuukausittain ja neljä kertaa vuodessa tilitettävien maksuerien välillä. Neljä kertaa vuodessa tilitettävien maksujen osalta myös maksun erääntymiskuukaudet ovat vaihdelleet.

Taulukko 3.1.

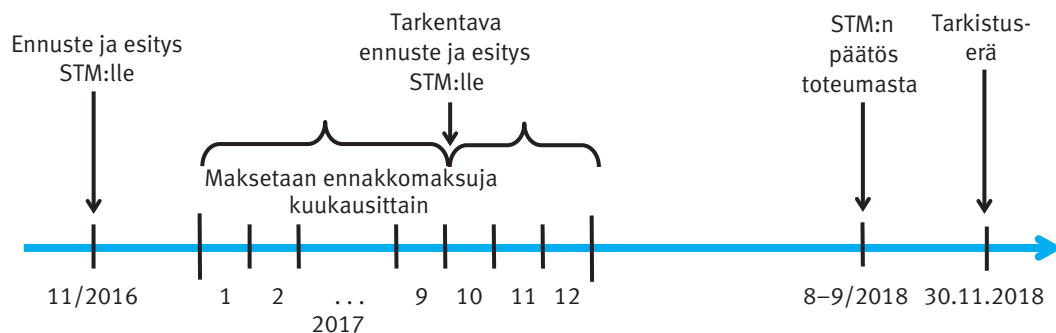
Ennakkomaksun maksukuukaudet vuodesta 2005 lähtien.

Maksun kohdistumisvuosi	Ennakkomaksun maksukuukaudet
2005	Kuukausittain tammikuusta joulukuuhun
2006–2007	Helmi-, touko-, elo- ja marraskuussa
2008–2012	Helmi-, huhti-, kesä- ja lokakuussa
2013 alkaen	Kuukausittain tammikuusta joulukuuhun

Työttömyysvakuutusrahaston maksun toteuma lasketaan Eläketurvakeskuksessa maksun kohdistumisvuotta seuraavan vuoden kesällä, minkä jälkeen sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa maksun toteuman määrän. Eläketurvakeskus antaa maksun toteumasta päätökset työeläkelaitoksille lokakuun loppuun mennessä. Maksun toteuman ja maksettujen ennakoiden erotus, tarkistuserä, tilitetään Työttömyysvakuutusrahaston ja Eläketurvakeskuksen sekä Eläketurvakeskuksen ja työeläkelaitosten välillä maksun vahvistamista seuraavan marras-joulukuun vaihteessa.

Kuvio 3.1.

Vuoden 2017 Työttömyysvakuutusrahaston maksun aikataulu.



4 Taulukoita ja kuvioita maksun määrästä

Tämän luvun taulukoissa ja kuvioissa esitetään tilastotietoja Työttömyysvakuutusrahaston maksusta ja maksuun vaikuttaneista tekijöistä. Tiedot ovat pääsääntöisesti vuosilta 2005–2015. Tiedot on useimmissa taulukoissa eritelty Työttömyysvakuutusrahaston maksussa huomioon otettavin sosiaalietuuslajeittain, joita ovat

- ansiopäiväraha (63 ikävuoden täyttämiskauden loppuun asti)
- vuorottelukorvaus
- aikuiskoulutustuki
- koulutustuki (uusien tukien myöntö päättyi vuonna 2009)
- koulutuspäiväraha (maksaminen päättyi vuonna 2009).

Suurin osa Työttömyysvakuutusrahaston maksusta perustuu ansiopäivärahaetuksiin. Tämän vuoksi ansiopäivärahaan liittyvät tilastoluvut esitetään osassa taulukoista tarkemmin eriteltyinä seuraavasti:

- työllistymistä edistävät palvelut (TE-palvelut)
- lomautukset
- ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien työttömyysturvan lisäpäivät
- muut työttömyysajat.

Tässä julkaisussa esitetyt ansiopäivärahaa koskevat erittelyt ovat arvioita, jotka on tehty Finanssivalvonnalta saatujen työttömyyskassojen maksamien etuuksien tietojen perusteella.

Tämän luvun kuvioissa ja taulukoissa esitetyt tiedot koskevat palkansaajille maksettua ja sosiaalietuuksia. Toisin sanoen tiedot eivät sisällä yrittäjille ja maatalousyrittäjille maksettujen etuuksien tietoja. Myös valtion eläkelain piirissä työskennelleitä palkansaajia ja Työttömyysvakuutusrahaston maksua Valtion Eläkerahastolle¹ koskevat tiedot on eroteltu pois tämän luvun kuvioista ja taulukoista.

Kaikki tässä luvussa esitetyt rahamäärät ovat hetken 1.7.v tasossa, ellei toisin mainita. Rahamäärien korkoutuksessa on käytetty TyEL 179 § 4 momentissa tarkoitettujen laskuperusteiden mukaista perustekorkoa 31.12.2015 asti ja 1.1.2016 alkaen vakuutusmaksukorkoa.

Työttömyysvakuutusrahaston maksun ja siihen vaikuttavien tekijöiden laskennassa on tapahtunut monia sääntö- ja lakimuutoksia tarkastelujaksolla. Sosiaalietuuksien muutoksista kerrotaan liitteessä 5. Työttömyysvakuutusrahaston maksun määräytymisperiaatteisiin eri vuosina tulleista muutoksista kerrotaan luvussa 9. Sääntömuutosten vuoksi kaikkien tässä esitettävien taulukoiden lukuja ei voi täysin vertailla toisiinsa.

Työttömyysvakuutusrahaston tilinpäätöksen luvut eivät täysin vastaa tässä raportissa esitettyjä lukuja. Tämä johtuu siitä, että tässä raportissa esitetään lopulliset kyseiseen vuoteen kohdistuneet luvut kun taas Työttömyysvakuutusrahaston tilinpäätöksen luvut perustuvat kyseisenä tilikautena liikkuneisiin rahavirtoihin. Työttömyysvakuutusrahaston maksu

¹ Työttömyysvakuutusrahaston maksusta Valtion Eläkerahastolle kerrotaan liitteessä 4.

Työttömyysvakuutusrahaston tilinpäätöksen tuloslaskelmassa perustuu arviolaskelmaan. Lopullisen maksun ja Työttömyysvakuutusrahaston tilinpäätöksessä käytetyn maksuarvion erotus esitetään korjauksena, edellisen vuoden tasausmaksuna, tilikautta seuraavan vuoden tilinpäätöksessä. (Työttömyysvakuutusrahasto 2016, 15–16)

4.1 Maksun toteuma

Maksun määrä on vuodesta 2005 vuoteen 2015 kasvanut noin 420 miljoonaa euroa eli noin 95 prosenttia. Kasvun taustalla ovat etenkin työttömyyden sekä etuuden perusteena olevien ansioiden kasvu. Voimakkain euromääräinen kasvu on ollut ansiopäivärahan kohdalla, 413 miljoonaa euroa eli 109 prosenttia vuodesta 2005 vuoteen 2015. Suhteellisesti eniten on kasvanut aikuiskoulutustukeen liittyvä maksu. Aikuiskoulutustuen osalta maksumuutokset vaikuttaa 1.5.2010 voimaan tullut aikuiskoulutuslain muutos, jolloin aikuiskoulutustukeen liittyvä maksu nousi vuodesta 2010 vuoteen 2011 noin 56 prosenttia.

Taulukko 4.1.

Työttömyysvakuutusrahaston maksun määrä vuosina 2005–2015 (milj. euroa).

Vuosi	Ansio- päiväraha	Koulutus- tuki	Koulutus- päiväraha	Vuorottelu- korvaus	Aikuiskou- lutustuki	Yhteensä	Muutos edellisestä vuodesta, %
2005	378,4	32,0	3,3	22,8	8,3	444,7	
2006	343,6	29,4	3,2	26,6	8,8	411,6	-7
2007	312,6	31,2	3,4	31,0	9,0	387,3	-6
2008	297,2	29,5	3,6	34,5	9,1	373,9	-3
2009	483,6	39,1	4,7	28,1	9,0	564,5	51
2010	555,4	19,6	.	22,0	11,8	608,7	8
2011	494,7	2,9	.	24,6	18,4	540,6	-11
2012	527,8	0,1	.	31,2	24,4	583,5	8
2013	622,1	-	.	29,9	29,2	681,1	17
2014	742,9	.	.	33,0	36,6	812,5	19
2015	791,6	.	.	29,6	44,0	865,2	6

Taulukko 4.2.

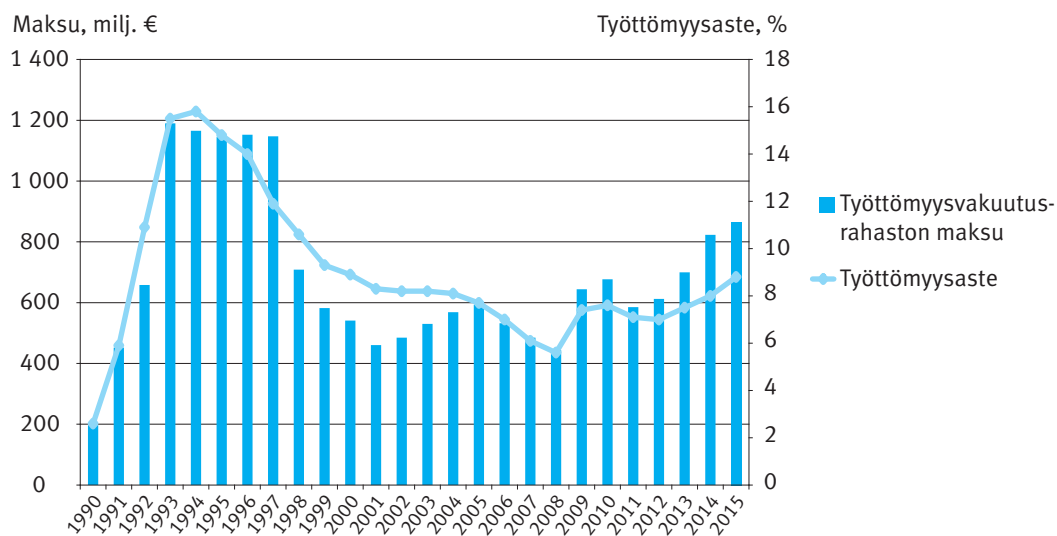
Ansio- ja lomapäivärahaetuuksista johtuvan Työttömyysvakuutusrahaston maksun määrän erittely työllistämistä edistävien palveluiden etuusaikoihin, lomautuksiin, lisäpäiviin ja muuhun työttömyysaikaan vuosina 2010–2015, milj. euroa (arvio).

Vuosi	TE-palvelut	Lomautukset	Lisäpäivät	Muu työttö- myysaika	Yhteensä	Muutos edellisestä vuodesta, %
2010	48	92	12	403	555	
2011	64	55	34	342	495	-11
2012	59	62	62	345	528	7
2013	62	81	68	411	622	18
2014	73	92	67	510	743	19
2015	73	91	62	566	792	7

Vuosittaisten maksujen suuruus seuraa vahvasti työttömyysastetta. Tätä riippuvuutta havainnollistetaan kuviossa 4.1. 1990-luvun laman aikainen työttömyys näkyy selkeästi kuviossa. Vuonna 1994 työttömyysoikeus muuttui työeläkelisiksi ja samalla työeläkelisiä alkoi kertyä ja Työttömyysvakuutusrahaston maksua alettiin maksaa myös koulutusetuuksista. Vuonna 1998 työeläkelisiä pienennettiin 100 prosentista 80 prosenttiin. Vuonna 2005 eläkkeeseen oikeuttavat osuudet pienenevät lisää, 65 prosenttiin ja 75 prosenttiin, mutta samalla eläkettä alkoi karttua myös muun muassa lomautusajoilta ja vuorotteluvapailta.

Kuvio 4.1.

Työttömyysvakuutusrahaston maksu nykyrahassa ja 20–64-vuotiaiden työttömyysaste vuosina 1990–2015. Kunkin vuoden rahamäärät on muutettu vuoden 2015 tasoiseksi ansiotasoindeksin avulla.



Työttömyysaste: Suomen virallinen tilasto 2016b; ansiotasoindeksi: Suomen virallinen tilasto 2016a.

4.2 Maksun tarkistuserä ja ennakkomaksu

Vuosina 2000–2015 tarkistuserän suuruus on vaihdellut yhdestä prosentista 13 prosenttiin suhteessa maksun toteumaan. Vuodesta 2006 alkaen ennakkomaksuja on tarkennettu loppuvuodelle, minkä seurauksena tarkistuserä on pääsääntöisesti pienentynyt verrattuna laskennalliseen tarkentamattomaan ennakkomaksuun. Poikkeuksia ovat vuodet 2006 ja 2011, jona ennakkomaksujen tarkennuksen seurauksena tarkistuserä suureni. Kuviossa 4.2 on esitetty tarkistuserät vuosilta 2000–2015. Vuodesta 2006 lähtien tarkistuserät on esitetty myös sellaisina, kuin ne olisivat olleet ilman ennakkomaksujen tarkennusta.

Taulukko 4.3.

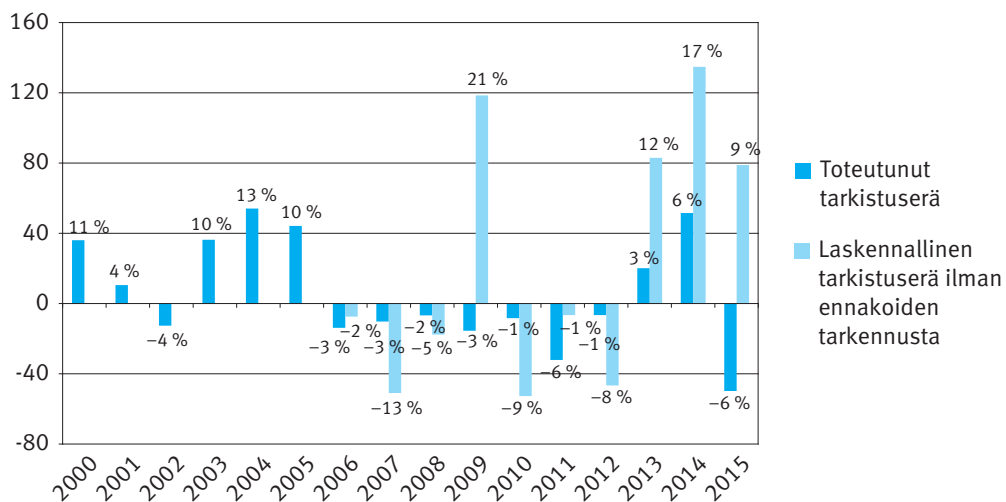
Tarkistuserä eli maksun toteuman ja ennakkomaksujen erotus vuosilta 2000–2015 (milj. euroa).

Vuosi	Ennakkomaksu per 1.7.v	Toteuma per 1.7.v	Tarkistuserä per 1.7.v	Tarkistuserä suhteessa toteumaan, %
2000	298,3	334,4	36,1	11
2001	287,1	297,6	10,5	4
2002	337,2	324,6	-12,6	-4
2003	332,5	368,9	36,4	10
2004	356,2	410,3	54,1	13
2005	400,5	444,7	44,3	10
2006	425,4	411,6	-13,8	-3
2007	397,5	387,3	-10,2	-3
2008	380,7	373,9	-6,7	-2
2009	579,9	564,5	-15,5	-3
2010	617,0	608,7	-8,3	-1
2011	572,7	540,6	-32,1	-6
2012	590,0	583,5	-6,5	-1
2013	661,0	681,1	20,1	3
2014	760,9	812,5	51,6	6
2015	915,0	865,2	-49,8	-6

Kuvio 4.2.

Tarkistuserä eli maksun toteuman ja ennakkomaksujen erotus vuosilta 2000–2015. Tarkistuserät esitetään sekä euromääräisenä että prosenttiosuuksina lopullisesta maksusta.

Miljoonaa euroa



4.3 Laskennan perusteena olevat tiedot

4.3.1 Etuuspäivien lukumäärä

Maksun laskennan perusteena olevien etuuspäivien määrä on lisääntynyt vuosina 2005–2015 noin 26 prosenttia. Nykyisin 92 prosenttia kaikista etuuspäivistä on ansiopäivärahopäiviä. Niiden määrä kasvoi merkittävästi vuodesta 2008 vuoteen 2009, 44 prosenttia. Suhteellisesti eniten ovat lisääntyneet aikuiskoulutustukipäivät, joiden määrä on kasvanut yli kolminkertaiseksi. Aikuiskoulutustukipäivien määrän kasvua havainnollistaa kuvio 4.6, jossa esitetään maksussa huomioon otetut etuuspäivät ilman ansiopäivärahopäiviä.

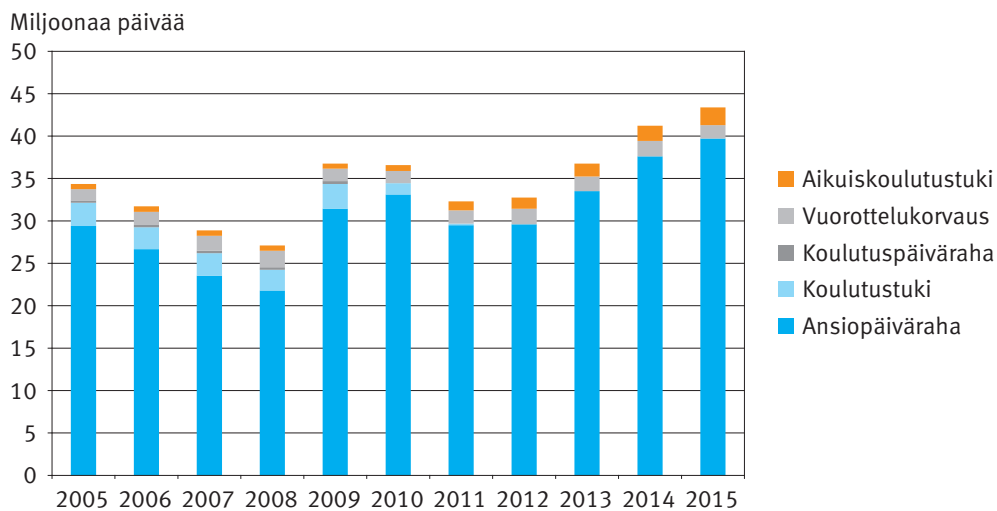
Taulukko 4.4.

Maksussa huomioon otetut etuuspäivät vuosina 2005–2015 (1 000 päivää).

Vuosi	Ansio- päiväraha	Koulutus- tuki	Koulutus- päiväraha	Vuorottelu- korvaus	Aikuis- koulutus- tuki	Yhteensä	Muutos edellisestä vuodesta, %
2005	29 400	2 740	270	1 330	610	34 350	
2006	26 670	2 580	270	1 560	640	31 720	-8
2007	23 550	2 640	290	1 760	640	28 890	-9
2008	21 800	2 440	300	1 950	620	27 100	-6
2009	31 450	2 900	340	1 470	590	36 760	36
2010	33 110	1 340	.	1 430	700	36 580	0
2011	29 490	200	.	1 550	1 060	32 300	-12
2012	29 590	10	.	1 840	1 300	32 740	1
2013	33 510	-	.	1 720	1 520	36 750	12
2014	37 610	.	.	1 810	1 800	41 220	12
2015	39 720	.	.	1 570	2 100	43 390	5

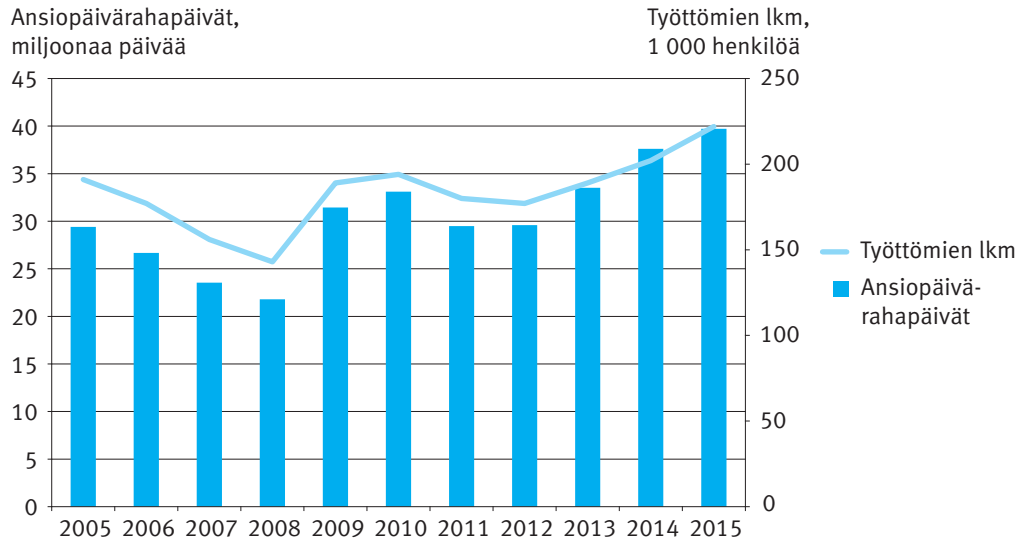
Kuvio 4.3.

Maksussa huomioon otetut etuuspäivät vuosina 2005–2015. Kuviossa havainnollistetaan taulukossa 4.4 esitetyt luvut.



Kuvio 4.4.

Maksussa huomioon otetut ansiopäivärahopäivät sekä 20–64-vuotiaiden työttömien lukumäärä vuosina 2005–2015.



Työttömien lukumäärä: Suomen virallinen tilasto 2016b.

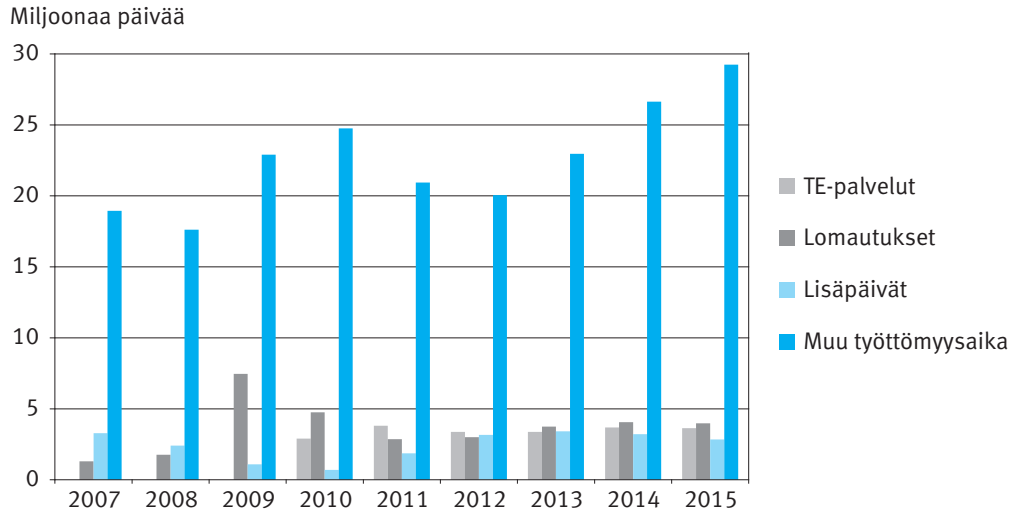
Taulukko 4.5

Muutos ansiopäivärahopäivien ja työttömien lukumäärissä edelliseen vuoteen verrattuna.

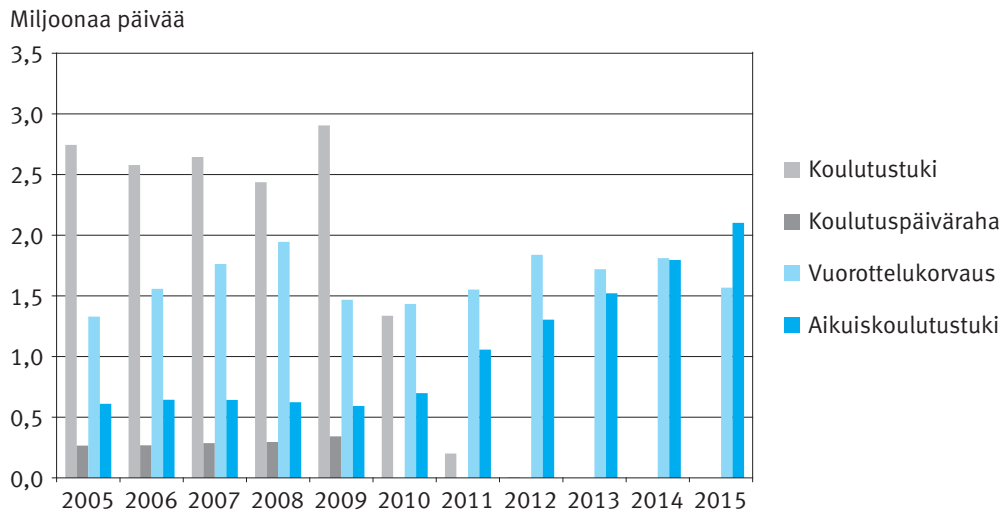
Vuosi	Ansiopäivärahopäivät, %	Työttömien lkm, %
2006	-9	-7
2007	-12	-12
2008	-7	-8
2009	44	32
2010	5	3
2011	-11	-7
2012	0	-2
2013	13	7
2014	12	7
2015	6	10

Kuvio 4.5.

Maksussa huomioon otetut ansiopäivärahaetuuden päivät työllistymistä edistäviin palveluihin, lomautuksiin, lisäpäiviin ja muuhun työttömyysaikaan eriteltynä vuosina 2007–2015 (arvio).

**Kuvio 4.6.**

Maksussa huomioon otetut etuuspäivät vuorotteluvapaan ja koulutusetuuksien osalta vuosina 2005–2015. Kuvio vastaa taulukon 4.4 lukuja, mutta ansiopäivärahapäivät on jätetty pois muiden etuuksien kehityksen havainnollistamiseksi.

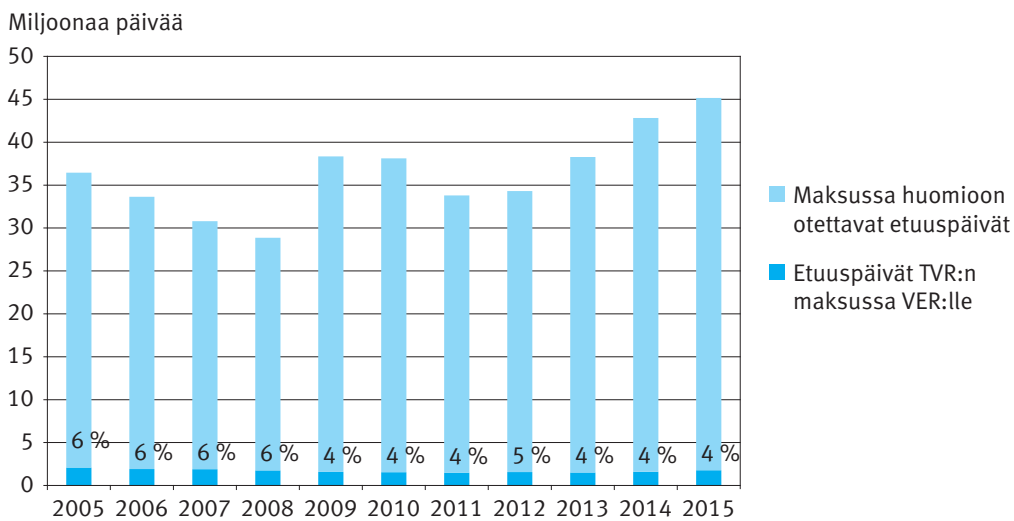


Työttömyysvakuutusrahaston maksua laskettaessa etuuspäivien lukumäärät arvioidaan työeläkejärjestelmän yhteisen ansaintarekisterin tietojen perusteella. Ennen Työttömyysvakuutusrahaston maksun laskentaa ansaintarekisteriin rekisteröidyt etuuspäivät erotellaan maksun piiriin kuuluviin etuuspäiviin ja Valtion Eläkerahastosta annetun lain 5 § 2 momenttiin perustuvan maksun piiriin kuuluviin etuuspäiviin. Etuuspäivien erittely on arvio, joka tehdään tutkimalla etuutta saaneiden henkilöiden työsuhdehistoriaa. Viime vuosina Työttömyysvakuutusrahaston maksun piiriin kuuluvien etuuspäivien osuus kaikista

palkansaajien ansiosidonnaisten työttömyys- ja koulutusaikojen sekä vuorotteluvapaiden etuuspäivistä on ollut noin 96 prosenttia. Etuuspäivien erottelua tehtäessä saadaan samalla myös arvio yksityisalojen ja julkisalojen eläkelakien piirissä työskennelleiden henkilöiden etuuspäivien jakaumasta. Yksityisaloilla työskennelleiden osuus palkansaajien ansiosidonnaisten työttömyys- ja koulutusaikojen sekä vuorotteluvapaiden etuuspäivistä on ollut vuosina 2007–2015 arviolta noin 75 prosenttia ja julkisaloilla työskennelleiden osuus arviolta noin 25 prosenttia.

Kuvio 4.7.

Maksussa huomioon otetut etuuspäivät ja Työttömyysvakuutusrahaston maksun Valtion Eläkerahastolle piiriin kuuluvat etuuspäivät sekä Valtion Eläkerahastolle maksetun maksun piiriin kuuluvien etuuspäivien osuus kaikista etuuspäivistä vuosina 2005–2015.



4.3.2 Etuuksien perusteena olevat ansiot

Työttömyysvakuutusrahaston maksussa huomioitavat etuuksien perusteena olevat nimelliset ansiot ovat nousseet vuodesta 2005 vuoteen 2015 keskimäärin 40 prosenttia. Samalla ajanjaksolla työeläkejärjestelmän yhteisen ansaintarekisterin mukaan keskimääräiset 18–63-vuotiaiden palkansaajien nimelliset ansiot ovat nousseet 27 prosenttia. Palkansaajien keskimääräinen ansio vuonna 2015 oli noin 2 800 euroa kuukaudessa.

Etuuden perusteena olevat nimelliset ansiot ovat kasvaneet koko tarkastelujakson ajan, lukuun ottamatta vuotta 2015, jolloin etuudenperusteena olevat ansiot hieman laskivat. Voimakkainta kasvu on ollut vuodesta 2008 vuoteen 2009, jolloin etuuden perusteena olevat ansiot nousivat 10 prosenttia. Tällöin lomautettujen määrä noin nelinkertaistui. Lomautettujen henkilöiden etuuden perusteena olevat ansiot ovat olleet keskimäärin noin 15 prosenttia suurempia kuin ansiopäivärahaa saaneiden etuuden perusteena olevat ansiot keskimäärin. Sen vuoksi lomautusten määrän kasvu vaikuttaa nostavasti ansiopäivärahaetuuden perusteena oleviin keskimääräisiin ansioihin.

Taulukko 4.6.

Etuuden perusteena olevat keskimääräiset ansiot vuosina 2005–2015, euroa/kk. Maksua määrättäessä näistä otetaan huomioon etuuslajista riippuen 55–75 prosenttia.

Vuosi	Ansio-päiväraha	Koulutus-tuki	Koulutus-päiväraha	Vuorotte-lukorvaus	Aikuis-koulutus-tuki	Keskiarvo	Muutos edellisestä vuodesta, %	Palkansaajien ansiot, muutos edellisestä vuodesta, %
2005	1 630	1 700	1 790	2 170	1 980	1 660		
2006	1 680	1 720	1 790	2 220	2 060	1 720	3	2
2007	1 740	1 790	1 820	2 310	2 120	1 790	4	4
2008	1 820	1 860	1 880	2 360	2 240	1 870	4	6
2009	2 020	2 050	2 090	2 510	2 310	2 050	10	1
2010	2 100	2 120	.	2 610	2 430	2 120	4	3
2011	2 120	2 120	.	2 730	2 540	2 160	2	3
2012	2 160	2 270	.	2 800	2 610	2 210	2	3
2013	2 240	-	.	2 860	2 680	2 290	4	2
2014	2 300	.	.	2 890	2 730	2 340	2	1
2015	2 270	.	.	2 940	2 760	2 320	-1	1

Maksun laskennassa käytetyt päiväansiot saadaan jakamalla kuukausiansiot 21,5 päivällä ja tämän jälkeen lisäämällä niihin työntekijän työeläkevakuutusmaksu. Vuoden 2010 loppuun saakka lisättiin etuuden perusteena oleviin ansioihin myös työntekijän työttömyysvakuutusmaksu sekä arvio lomarahosta. Taulukossa 4.7 sääntömuutos näkyy vuoden 2011 kohdalla, jolloin etuuden perusteena olevat päiväansiot laskivat noin kolme prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna.

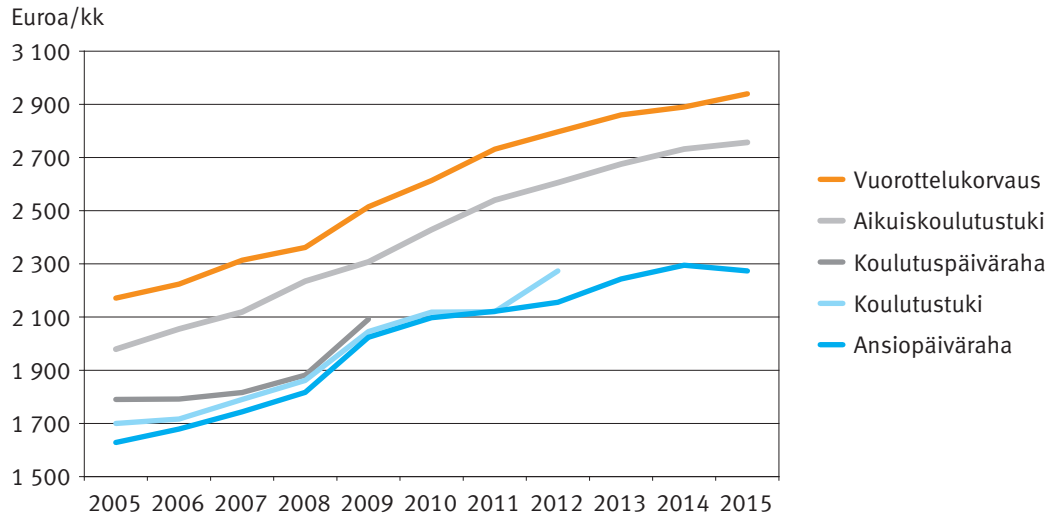
Taulukko 4.7.

Maksun laskennassa käytetyt päiväansiot vuosina 2005–2015, euroa/pv.

Vuosi	Ansio-päiväraha	Koulutustuki	Koulutus-päiväraha	Vuorottelu-korvaus	Aikuis-koulutus-tuki	Keski-arvo	Muutos edellisestä vuodesta, %
2005	84	88	93	112	102	86	
2006	87	89	92	115	106	89	3
2007	90	92	94	119	109	92	4
2008	93	95	96	121	115	96	4
2009	104	105	107	129	118	105	10
2010	108	109	.	135	125	109	4
2011	104	103	.	133	124	106	-3
2012	106	111	.	137	128	108	3
2013	110	-	.	140	131	112	4
2014	113	.	.	142	135	115	3
2015	112	.	.	145	136	114	-1

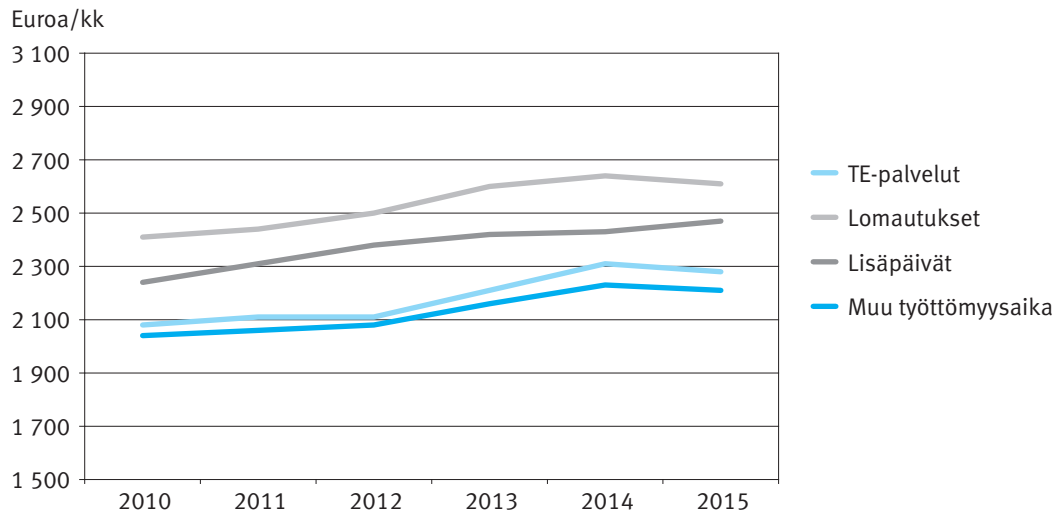
Kuvio 4.8.

Etuuden perusteena olevat ansiot vuosina 2005–2015.



Kuvio 4.9.

Ansiopäivärahaetuuden perusteena olevat ansiot työllistymistä edistäviin palveluihin, lomautuksiin, lisäpäiviin ja muuhun työttömyysaikaan eriteltyinä vuosina 2010–2015 (arvio).



5 Etuutta saaneiden lukumäärä

Etuuksa saaneiden henkilöiden lukumäärä on vuosina 2005–2015 kasvanut noin 300 tuhannesta noin 380 tuhanteen eli 26 prosenttia. Vuonna 2009 etuutta saaneiden henkilöiden lukumäärä ylitti neljänsadantuhannen rajan, kun henkilöiden lukumäärä kasvoi vuodesta 2008 yli 50 prosenttia. Vuotta 2009 seuraavien kahden vuoden aikana etuutta saaneiden henkilöiden lukumäärä määrä taas väheni yhteensä noin 28 prosenttia.

Taulukko 5.1.

Vuoden aikana etuutta saaneiden henkilöiden lukumäärä etuuslajeittain, toteuma ansaintarekisterissä ajanhetkellä 6/2016 (1 000 henkilöä). Henkilöiden lukumäärät sisältävät myös Valtion Eläkerahastosta annetun lain 5 §:ään perustuvan maksun piiriin kuuluvat henkilöt.

Vuosi	Ansio-päiväraha	Koulutus-tuki	Koulutus-päiväraha	Vuorottelu-korvaus	Aikuis-koulutus-tuki	Kaikki	Muutos edellisestä vuodesta, %
2005	272	32	2	14	6	299	
2006	249	31	2	17	7	279	-7
2007	229	31	2	19	7	263	-6
2008	233	28	2	21	7	267	2
2009	377	36	3	16	7	405	51
2010	313	12	.	16	8	340	-16
2011	266	2	.	17	11	293	-14
2012	270	0	.	19	13	301	3
2013	302	0	.	19	15	334	11
2014	331	.	.	20	17	367	10
2015	341	.	.	17	20	376	3

6 TyEL-vakuutusmaksuprosentti

Työttömyysvakuutusrahaston maksun perusteena on TyEL:n keskimääräinen vakuutusmaksuprosentti. Tällöin TyEL:n mukaisessa vakuutusmaksussa ei oteta huomioon 53 vuotta täyttäneiden työntekijöiden korotettua maksua. Perusteluna tälle on, että palkattomilta ajoilta eläkettä karttuu kaiken ikäisiltä 1,5 prosenttia etuuden perusteena olevista ansiosta eikä 53 vuotta täyttäneille ole korotettua eläkekarttumaa. Sen sijaan 53 vuotta täyttäneille palkansaajille eläkettä karttuu perusprosentin 1,5 sijasta 1,9 prosenttia tai 4,5 prosenttia vuosiansioista ja tämän vuoksi 53 vuotta täyttäneet työntekijät maksavat korotettua TyEL-maksua.

Vuosina 2006–2011, 2013 ja 2016 TyEL-/TEL-vakuutusmaksussa ollut tilapäinen alennus on otettu huomioon täysimääräisenä Työttömyysvakuutusrahaston maksua laskettaessa.

Vuosina 2005–2015 Työttömyysvakuutusrahaston maksun laskennassa käytettävä keskimääräinen TyEL-maksuprosentti on vaihdellut 20,6 prosentin (vuonna 2008) ja 23,7 prosentin (vuonna 2015) välillä eli vaihtelua on ollut 3,1 prosenttiyksikköä. TyEL-maksuprosentin nousu esimerkiksi yhdellä prosenttiyksiköllä olisi vuodesta riippuen tarkoittanut noin 4–5 prosenttia suurempaa Työttömyysvakuutusrahaston maksua.

Taulukko 6.1.

Työttömyysvakuutusrahaston maksun laskennassa käytetty keskimääräinen TEL-vakuutusmaksuprosentti (2005–2006) ja TyEL-vakuutusmaksuprosentti (2007–2016).

Vuosi	TyEL-/TEL-maksu, %
2005	21,40
2006	20,80
2007	20,80
2008	20,60
2009	20,80
2010	21,20
2011	21,60
2012	22,50
2013	22,50
2014	23,30
2015	23,70
2016	23,60

7 Maksun perusteena olevien ansioiden sisältämät työntekijän vakuutusmaksut ja lomarahat

Sosiaalietuudet määräytyvät ansioista, joista on vähennetty työntekijän vakuutusmaksuosuuksia. Kun lasketaan Työttömyysvakuutusrahaston maksun määrää, etuuden perusteena olevista ansioista vähennettyjä työntekijän vakuutusmaksuja lisätään takaisin. Lisättäviä maksuja ovat työeläkevakuutusmaksut ja vuoden 2010 loppuun asti työttömyysvakuutusmaksut. Lisäksi vuoden 2010 loppuun asti etuuden perusteena oleviin ansioihin lisättiin laskennallinen lomarahojen osuus.

Taulukko 7.1.

Työttömyysvakuutusrahaston maksun laskennan yhteydessä sosiaalietuuden perusteena oleviin ansioihin lisätyt työntekijän vakuutusmaksut ja lomarahat vuosina 2005–2016.

Vuosi	Alle 53-vuotiaan työntekijän työeläkevakuutusmaksu, %	Työntekijän työttömyysvakuutusmaksu, %	Työntekijän lomarahat, %	Etuuden perusteena oleviin ansioihin tehty lisäys, %
2005	4,60	0,50	5,00	11,2 (*)
2006	4,30	0,58	5,00	11,0 (*)
2007	4,30	0,58	5,00	10,7
2008	4,10	0,34	5,00	10,2
2009	4,30	0,20	5,00	10,2
2010	4,50	0,40	5,00	10,7
2011	4,70	.	.	4,9
2012	5,15	.	.	5,4
2013	5,15	.	.	5,4
2014	5,55	.	.	5,9
2015	5,70	.	.	6,0
2016	5,70	.	.	6,0

*) Etuuden perusteena olevien ansioiden korottamiseen käytettiin vuosina 2005–2006 erilaista kaavaa kuin muina vuosina.

8 Korko

Ennakkomaksuille ja tarkistuserälle lasketaan jatkuvaa korkoa. Korkokantana käytetään TyEL:n mukaisen eläkevakuutuksen erityisperusteiden mukaista vakuutusmaksukorkoa. Vuosina 2007–2015 käytettiin edellä mainittujen laskuperusteiden mukaista perustekorkoa ja ennen vuotta 2007 TEL:n mukaisen perusvakuutuksen erityisperusteiden mukaista laskuperustekorkoa. Työttömyysvakuutusrahaston maksun korkoutuksessa käytettävää korosta määrätään TyEL 183 §:n 2 momentissa mainittujen kustannustenjakoperusteiden osassa IV.

Taulukko 8.1.

Työttömyysvakuutusrahaston maksun ennakkomaksujen ja tarkistuserien laskennassa käytetty korko vuosina 2005–2016.

Vuosi	1.1.–30.6.v, %	1.7.–31.12.v, %	Korko
2005	4,75	5,50	Laskuperustekorko (TEL)
2006	6,00	6,50	Laskuperustekorko (TEL)
2007	5,50	6,00	Perustekorko (TyEL)
2008	6,25	4,75	Perustekorko (TyEL)
2009	3,00	3,00	Perustekorko (TyEL)
2010	3,50	4,50	Perustekorko (TyEL)
2011	4,50	4,75	Perustekorko (TyEL)
2012	3,25	4,00	Perustekorko (TyEL)
2013	4,00	4,75	Perustekorko (TyEL)
2014	4,50	5,00	Perustekorko (TyEL)
2015	5,50	5,75	Perustekorko (TyEL)
2016	2,00	2,00	Vakuutusmaksukorko (TyEL)

9 Muutokset Työttömyysvakuutusrahaston maksun laskennassa

Tässä luvussa esitellään Työttömyysvakuutusrahaston maksun määräytymisperiaatteisiin eri vuosina tulleita muutoksia. Alkuun kerrotaan lyhyesti vuodesta 2005 alkaen maksun laskentaan tulleista muutoksista. Tuolloin voimaan tulleella eläkeuudistuksella oli suuri vaikutus maksun määräytymisperiaatteisiin. Vuoden 2010 alusta alkaen koulutustuki ja koulutuspäiväraha lopetettiin ja lisäksi vuorotteluvapaan perusteena olevista ansioista maksussa huomioitavaa osuutta pienennettiin. Vuodelle 2011 Työttömyysvakuutusrahaston maksun määräytymisperiaatteita täsmennettiin ja määräytymisperiaatteiden yksityiskohdat lisättiin lakiin. Tämän jälkeen Työttömyysvakuutusrahaston maksun perusteena oleviin ansioihin ei ole erikseen enää sisällytetty työntekijän työttömyysvakuutusmaksujen ja lomarahojen osuuksia. Lisäksi maksun määrää laskettaessa eläkettä kartuttamattomien etuuspäivien osuutta ei enää poisteta. Vuodelle 2011 tulleet muutokset osittain kumosivat toistensa vaikutuksia. Vuoden 2016 alusta alkaen maksujen korkoutuksessa siirryttiin perustekorosta vakuutusmaksukorkoon.

9.1 Vuonna 2005 maksuun tulleet muutokset

Ennen vuotta 2005 Työttömyysvakuutusrahaston maksuun vaikuttivat vain työttömyys- ja koulutusajat. Lomautusaikoja ei sisällytetty Työttömyysvakuutusrahaston maksuun. Lomautusajoilta ja vuorotteluvapailta alkoi karttua eläkettä vuonna 2005, jolloin ne myös otettiin huomioon Työttömyysvakuutusrahaston maksussa. Vuonna 2005 työttömyyspäivärahojen ja vuorottelukorvausten perusteena olevista ansioista alettiin ottaa huomioon 75 prosenttia ja koulutusaikojen etuuksien perusteena olevista ansioista 65 prosenttia, kun tätä ennen etuuden perusteena olevista ansioista otettiin huomioon 80 prosenttia.

Työttömyyspäiväraha-aikojen osalta etuuspäivät otettiin ennen vuotta 2005 huomioon alle 65-vuotiaiden osalta nykyisten alle 63-vuotiaiden sijaan. Maksussa ei ole otettu huomioon ennen työeläkkeen kartuttamisen alaikärajaa olleita sosiaalietuusaikoja eli ennen vuotta 2005 alle 23-vuotiaiden sosiaalietuuksia ja vuodesta 2005 lähtien alle 18-vuotiaiden sosiaalietuuksia.

Ennen vuotta 2005 etuuden perusteena olevia ansioita korotettiin puolikkaalla ansio-
tasoindeksin muutoksesta. Näin ei tehty enää vuodesta 2005 alkaen, kun Työttömyysvakuutusrahaston maksua koskeva etuuden perusteena olevien ansioiden määritelmä täsmennettiin lakiin ja maksun laskennassa tarvittavat tiedot saatiin suoraan Eläketurvakeskuksen työsuhderekisteristä. Ennen vuotta 2005 keskimääräiset etuuden perusteena olevat ansiot laskettiin Eläketurvakeskuksessa Vakuutusvalvontaviraston hoitamasta työttömyyskassojen etuustietojen rekisteristä saatujen tilastotietojen perusteella. Nykyisin tiedot saadaan työeläkejärjestelmän yhteisestä ansaintarekisteristä.

Vuonna 2005 Työttömyysvakuutusrahaston maksusta säädettiin työntekijäin eläkelain (TEL) 12 c §:ssä.

(HE 242/2002 vp)

9.2 Vuonna 2010 maksuun tulleet muutokset

Vuorotteluvapaan vaikutusta maksuun pienennettiin

Vuorotteluvapaajärjestelmä muutettiin määräaikaisesta pysyväksi vuoden 2010 alusta lähtien (HE 130/2009 vp). Samaan aikaan vuorotteluvapaalta karttuvaa eläkettä laskettaessa etuuden perusteena olevista ansioista huomioon otettava osuus muuttui 75 prosentista 55 prosenttiin (HE 68/2009 vp). Työttömyysvakuutusrahaston maksuun tämä vaikutti vastaavalla tavalla eli maksua määrättäessä vuorotteluvapaan perusteena olevista ansioista alettiin ottaa huomioon vain 55 prosenttia.

Koulutustuki ja koulutuspäiväraha lopetettiin

Koulutustukien ja koulutuspäivärahojen maksaminen on lopetettu. Työttömyyskassojen maksamat koulutusetuudet otettiin huomioon Työttömyysvakuutusrahaston maksua määrättäessä. Vuodesta 2010 alkaen vastaavat koulutusajat ovat kuitenkin sisältyneet työllistymistä edistäviin palveluihin ja näiltä ajoilta on maksettu ansiopäivärahaa (HE 178/2009 vp; HE 179/2009 vp).

Koulutuspäivärahoja maksettiin vuoden 2009 loppuun asti. Koulutustukia maksettiin vielä niille, joiden koulutustuki oli alkanut ennen 1.1.2010. Viimeiset koulutustuet maksettiin vuodelta 2012.

Muutokset näkyivät Työttömyysvakuutusrahaston maksussa siten, että maksun määrittelystä poistui koulutuspäivärahaetus vuoden 2010 alussa, koulutustuki lakkasi vaikuttamasta maksuun vuoden 2012 jälkeen ja työttömyyspäiväraha muuttui ansiopäivärahaksi vuoden 2010 alussa. Koulutuspäivärahan ja koulutustuen perusteena olevista ansioista on maksussa otettu huomioon 65 prosenttia. Muutoksen myötä vastaavien etuuk-sien perusteena olevista ansioista alettiin ottaa huomioon ansiopäivärahaetuuteen liittyvän 75 prosentin verran. (HE 178/2009 vp)

Etuuden perusteena oleviin ansioihin lisätään edelleenkin työntekijän vakuutusmaksuprosentit kokonaisuudessaan

Etudensaajilla etuutta laskettaessa etuuden perusteena olevista ansioista on 1.1.2010 alkaen vähennetty 60 prosenttia työntekijän vakuutusmaksuista (työttömyysvakuutusmaksu, työeläkevakuutusmaksu ja sairausvakuutuksen päivärahamaksu). Tätä ennen työntekijän vakuutusmaksut vähennettiin kokonaisuudessaan. (HE 223/2009 vp)

Kun lasketaan Työttömyysvakuutusrahaston maksun määrää, etuuden perusteena olevista ansioista vähennettyjä työntekijän vakuutusmaksuja (työeläkevakuutusmaksu ja vuoden 2010 loppuun asti työttömyysvakuutusmaksu) lisätään takaisin etuuden perusteena oleviin ansioihin. Työttömyysvakuutusrahaston maksun osalta on jatkettu entiseen tapaan eli työntekijän vakuutusmaksut (vuodesta 2011 alkaen vain työeläkevakuutusmaksu) lisätään takaisin täysien vakuutusmaksuprosenttien suuruisina 60 prosentin sijaan. Näin menettelemällä maksun perusteena olevien ansioiden suhde eläkettä kartuttaviin ansioihin

on sama sekä palkansaajan (työeläkemaksu) että ansiosidonnaista etuutta saavan (Työttömyysvakuutusrahaston maksu) osalta. (Ks. kuviot 9.1. ja 9.2.)

9.3 Vuonna 2011 maksuun tulleet muutokset

Etuuden perusteena oleviin ansioihin ei lisätä takaisin työttömyysvakuutusmaksuja ja lomarahoja

Työttömyysvakuutusrahaston maksussa huomioon otettavien etuuksien perusteena olevia ansioita on korotettu vuodesta 2011 lähtien vain työntekijän eläkevakuutusmaksulla. Tätä ennen etuuden perusteena oleviin ansioihin lisättiin myös työntekijän työttömyysvakuutusmaksun osuus ja arvio lomarahosta.

Työttömyysvakuutusrahaston maksun määräytymisessä on pyritty noudattamaan vastaavaa periaatetta kuin mitä käytetään työeläkevakuutusmaksun määräytymisessä. Työttömyysvakuutusrahaston maksussa on myös pyritty noudattamaan periaatetta, että sekä työssä olevasta palkansaajasta että Työttömyysvakuutusrahaston maksun piiriin kuuluvasta sosiaalietuuden saajasta maksetaan etuuteen eli eläkkeeseen nähden yhtä suurta maksua.

Nykyisin palkansaajalle karttuu eläkettä ansioista, jotka eivät sisällä työntekijän eläkevakuutusmaksua. Vastaavasti ansiosidonnaisista sosiaalietuuksista karttuu eläkettä ansioista, jotka eivät sisällä työntekijän eläkevakuutusmaksua².

Sosiaalietuuden määrää laskettaessa etuuden perusteena olevista ansioista vähennetään lomarahat ja työntekijän vakuutusmaksuja. Työeläkevakuutusmaksu sen sijaan määräytyy sellaisista palkansaajan ansioista, jotka sisältävät työntekijän eläkevakuutusmaksun osuuden. Siksi Työttömyysvakuutusrahaston maksua laskettaessa työntekijän työeläkevakuutusmaksu lisätään takaisin sosiaalietuuksien perusteena oleviin ansioihin.

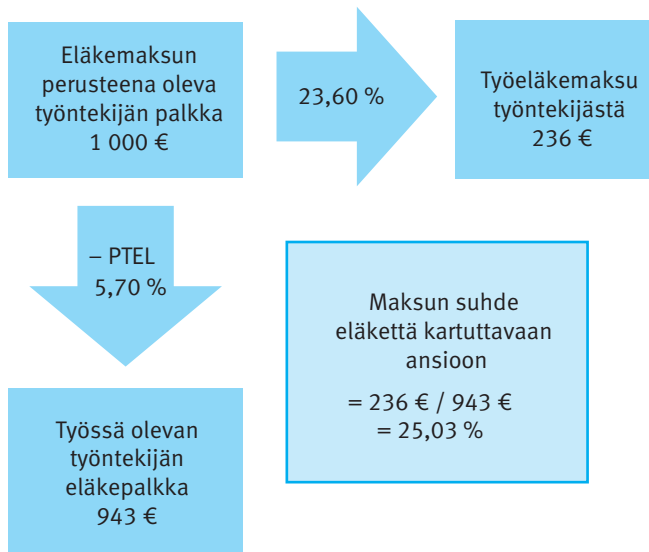
Aiemmin Työttömyysvakuutusrahaston maksun perusteena oleviin ansioihin oli perusteltua sisällyttää työntekijän eläkevakuutusmaksun lisäksi myös lomarahat ja työntekijän työttömyysvakuutusmaksu. Tämä johtui siitä, että ennen vuotta 2005 ansiosidonnaisten työttömyys- ja koulutuspäivien ajalta kertyi työeläkettä työeläkelisän muodossa. Tuolloin työstä karttunut eläke kerrottiin työeläkelisäkertoimella, jonka suuruus ei riippunut etuuden perusteena olevista ansioista, vaan etuuspäivien lukumäärästä. Eläke määräytyi työansioden perusteella ja eläkkeen perusteena olevat työansiot sisälsivät lomarahat ja työntekijän työttömyysvakuutusmaksun.

(HE 91/2010 vp)

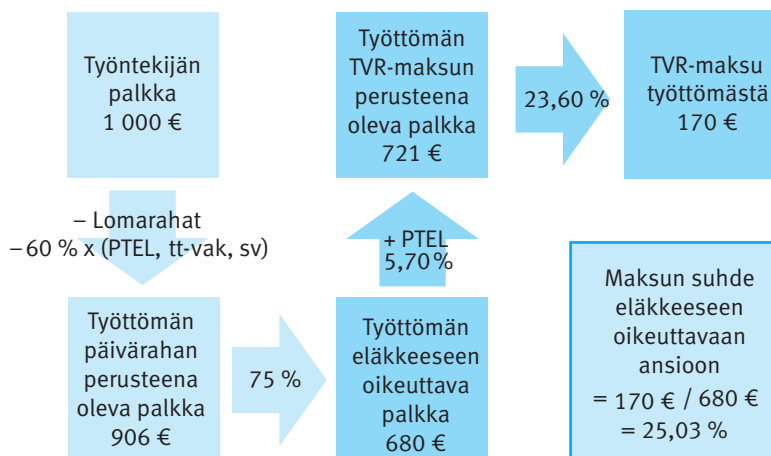
² Vuodesta 2010 alkaen ansiosidonnaisista sosiaalietuuksista karttuu eläkettä ansioista, joista on vähennetty 60 prosenttia työntekijän eläkevakuutusmaksuosuudesta.

Kuva 9.1.

Esimerkki työntekijän palkasta maksettavan TyEL-maksun ja eläkkeen perusteena olevan palkan laskennasta ja näiden suhteesta vuonna 2016.

**Kuva 9.2.**

Esimerkki työttömän henkilön ansiopäivärahan perusteena olevasta palkasta maksettavan Työttömyysvakuutusrahaston maksun ja eläkkeeseen oikeuttavan palkan laskennasta ja näiden suhteesta vuonna 2016. Suhde on sama kuin työntekijän palkasta maksettavan TyEL-maksun suhde työntekijän eläkkeen perusteena olevaan palkkaan.



Eläkettä kartuttamattomien etuuspäivien osuutta ei poisteta

Vuoden 2010 loppuun asti Työttömyysvakuutusrahaston maksussa otettiin huomioon vain etuusajat, jotka kartuttivat eläkettä. Eläkettä kartuttamattomia aikoja olivat esimerkiksi vuodet, joina työttömyys-, työkyvyttömyys- tai perhe-eläkkeen saamisen edellytykset täyttyivät (eli ns. eläketapahtumavuodet). Työttömyysvakuutusrahaston maksua määriteltä-

essä tämä toteutettiin siten, että eläketapahtumavuoden päivät vähennettiin etuuspäivien lukumääristä jälkikäteen arvioitujen niin sanottujen a-kertoimien mukaisina osuuksina.

Kaikista etuuspäivistä on maksettu Työttömyysvakuutusrahaston maksua vuodesta 2011 lähtien. Perusteena muutokselle oli, että pyrittiin lähemmäs TyEL-maksun periaatteita. TyEL-maksu peritään kaikista maksetuista palkoista eikä jälkikäteen seurata, miltä ajalta eläkettä karttuu ja miltä ajalta ei. Eläkettä ei työntöön perusteellakaan esimerkiksi suoraan kartu eläketapahtumavuonna. Saman periaatteen mukaan Työttömyysvakuutusrahaston maksun laskennassa ei jälkikäteen enää seurata eläketapahtumavuoden päiviä.

Perusteluna muutokselle pidettiin myös sitä, että vaikka eläkettä ei kartu eläketapahtumavuonna työntöön perusteella, eläkettä kuitenkin karttuu tänä aikana niin sanotun tulevan ajan perusteella. Tuleva aika tarkoittaa aikaa eläketapahtumasta vanhuuseläkeikään asti. Tulevan ajan eläkkeen perusteena oleva palkka määräytyy eläketapahtumaa edeltävien viiden vuoden ansioiden ja päivärahaetuuksien perusteena olevien palkkojen perusteella.

Käytössä on ollut seuraavat viisi a-kerrointa:

- a¹: Työeläkelisään oikeuttamattomista lomautuksista johtuva vähennyskerroin.
- a²: Eläketapahtuman sattumisvuoden etuuspäiviin liittyvä vähennyskerroin työkyvyttömyyseläkkeiden osalta.
- a³: Eläketapahtuman sattumisvuoden etuuspäiviin liittyvä vähennyskerroin perhe-eläkkeiden osalta.
- a⁴: 2000-luvulla useimmiten eläkkeen alkamisvuoden, mutta ns. suojattujen työntekijöiden osalta myös eläketapahtumavuoden etuuspäiviin liittyvä vähennyskerroin työttömyyseläkkeen osalta³.
- a⁵: Ensimmäisestä työsuhteesta aiheutuva vähennyskerroin.

Kerrointa a¹ käytettiin viimeisen kerran vuoden 2004 maksun laskennassa. Tämän jälkeen lomautuksien aikaisista etuuspäivistä alkoi karttua eläkettä.

Työttömyyseläkkeisiin liittyvä kerroin a⁴ olisi joka tapauksessa poistunut käytöstä, koska viimeiset työttömyyseläkkeet myönnettiin vuonna 2011.

a-kertoimet arvioitiin Eläketurvakeskuksen rekisteritietojen perusteella.

³ Vuonna 2000 voimassa olleiden säännösten mukaan työttömyyseläke alkoi yleensä eläketapahtumapäivää seuraavana päivänä. Vuoden 1994 säännösten mukaan työttömyyseläkkeen eläketapahtumapäivän ja eläkkeen alkamisen välissä oli vähintään 60 viikkoa. Työttömyyseläkkeen voi saada vuoden 1994 säännösten mukaan ennen vuotta 1945 syntynyt työntekijä. Vuoden 1994 säännösten mukaan eläkkeensä saaneiden niin sanottujen vuonna 2000 suojattujen lukumäärä väheni 2000-luvulla vuosi vuodelta nopeammin, mikä vaikutti a⁴-kertoimeen pienentävästi. Viimeinen mahdollinen työttömyyseläke voitiin vuonna 2000 suojatuille myöntää joulukuussa 2009, jolloin vuoden 1944 joulukuussa syntyneet täyttivät 65 vuotta.

Taulukko 9.1.

Maksun laskennassa käytetyt a-vähennyskertoimet vuosina 2005–2010.

Vuosi	a ¹	a ²	a ³	a ⁴	a ⁵	Yhteensä
2005	.	0,010	0,001	0,037	0,000	0,048
2006	.	0,012	0,001	0,034	0,000	0,047
2007	.	0,013	0,001	0,038	0,000	0,052
2008	.	0,013	0,001	0,038	0,000	0,052
2009	.	0,014	0,000	0,036	0,000	0,050
2010	.	0,016	0,000	0,007	0,000	0,023

9.4 Vuonna 2016 maksuun tulleet muutokset

Maksujen korkoutus perustekorosta vakuutusmaksukorkoon

Eläkevakuutusmaksujen korkoutuksessa ja myös Työttömyysvakuutusrahaston maksun korkoutuksessa siirryttiin käyttämään työntekijän eläkelain mukaisen eläkevakuutuksen erityisperusteiden mukaista vakuutusmaksukorkoa perustekoron sijaan vuoden 2016 alusta lähtien. Esimerkiksi kun vuonna 2016 laskettiin vuotta 2015 koskevan maksun tarkistuserän määrä, vuonna 2015 maksetut ennakoerat korkoutettiin vuoden 2015 puolella perustekorolla ja 1.1.2016 alkaen vakuutusmaksukorolla. (Työntekijän eläkelain 183 §:n 2 momentissa mainitut kustannustenjakoperusteet vuodelle 2015, voimaantulosäännös ja kohta 12.1).

Vakuutusmaksukorko määräytyy Garantian noteeraaman TyEL:n 12 kuukauden viitekoron perusteella, mutta on kuitenkin aina vähintään kaksi prosenttia. Vakuutusmaksukorko määritellään kahdesti vuodessa kuten tehtiin ennen vuotta 2016 käytetyn TyEL-perustekoronkin osalta.

10 Taulukoissa käytetyt merkinnät

- 0 luku pyöristyy nolnaan
- 0,0
- .
- tieto on loogisesti mahdoton
- ei yhtään

LÄHTEET

Eläketurvakeskus (2016a). Etk.fi > Työeläkepalvelut > Vakuutusmatemaattiset palvelut > Kustannustenjakoa käytännössä > Työttömyysvakuutusrahaston maksu. Viitattu 1.7.2016. <http://www.etk.fi/>

Eläketurvakeskus (2016b). Työeläkelakipalvelu > Rahoitus ja kustannustenjakoa > Aikasarjat > Kustannustenjaon q-kertoimet -aikasarja. Viitattu 1.7.2016. <https://www.tyoelakelakipalvelu.fi/>

Eläketurvakeskus (2016c). Eläketurvakeskuksen tilastotietokanta. Työeläkkeiden rahoitus ja kustannustenjakoa -> Työeläkelaitosten tilinpäätöslukuja -> TVR-maksu, maksutulo. Viitattu: 16.8.2016. <http://tilastot.etk.fi/>

Eläketurvakeskus (2016d). Työeläkelakipalvelu > Rahoitus ja kustannustenjakoa > Aikasarjat > TyEL- ja MEL-vakuutusmaksuprosentit -aikasarja. Viitattu 16.8.2016. <https://www.tyoelakelakipalvelu.fi/>

HE 242/2002 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle eläkelainsäädännön muuttamiseksi.

HE 68/2009 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työntekijän eläkelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

HE 130/2009 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vuorotteluvapaalain 25 §:n muuttamisesta.

HE 178/2009 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi julkisesta työvoimapaalvelusta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta.

HE 179/2009 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

HE 223/2009 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, tapaturmavakuutuslain ja työttömyysturvalain 6 luvun 4 §:n muuttamisesta.

HE 91/2010 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle yksityisten alojen työeläkelainsäädännön muuttamiseksi sekä laiksi kansaneläkelain 11 ja 55 §:n muuttamisesta.

Kaartinen A. & Varis J. (2015). Tilastoraportti vuoden 2014 kustannustenjaosta. Eläketurvakeskuksen tilastoraportteja 7/2015.

Kela (2016). Kela.fi > Henkilöasiakkaat > Työttömät. <http://www.kela.fi/>

Laki aikuiskoulutustuesta 28.12.2000/1276.

Laki valtion eläkerahastosta 22.12.2006/1297. 5 § 2 mom.

Laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta 27.6.2003. 12 c §.

Lehmuskero, M., Poutiainen, E., Puuperä, E., Ryyänen, E., Salonen, S., Sankala, M. & Vapalhti, K. (2010). Työeläkkeiden kustannustenjakoa (s. 59–67, 123–127). Eläketurvakeskuksen käsikirjoja 1/2010: Helsinki.

Suomen virallinen tilasto (SVT) (2016a). Ansiotasoindeksi [verkkajulkaisu]. ISSN=1796-3737. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu: 11.8.2016. <http://www.stat.fi/til/ati/index.html>

Suomen virallinen tilasto (SVT) (2016b). Työvoimatutkimus [verkkajulkaisu]. ISSN=1798-7830. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu: 11.8.2016. <http://www.stat.fi/til/tyti/index.html>

Työntekijän eläkelain 183 §:n 2 momentissa mainitut kustannustenjakoperusteet. Kustannustenjakoperusteet vuodelle 2015, voimaantulosäännös ja osa IV.

Työntekijän eläkelaki 19.5.2006/395. 65 §, 74 §, 178 §, 182 §, 183 §.

Työttömyysaikatyöryhmän loppumuistio 30.3.1995.

Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry. <http://www.tyj.fi/>

Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö (2015). Työttömyyskassojen etuusopas 2016.

Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290.

Työttömyysvakuutusrahasto. <https://tvr.fi/>

Työttömyysvakuutusrahasto (2016). Työttömyysvakuutusrahaston vuosikertomus ja tilinpäätös vuodelta 2015, 15–16.

Valtioneuvoston asetus työttömyysetuuksien rahoituksesta 1277/2014. 4 §.

Vuorotteluvapaalaki 30.12.2002/1305.

LIITTEET

Liite 1. Eläkkeen karttuminen sosiaalietuusajoilta vuodesta 2005 alkaen

Seuraavat kappaleet perustuvat suurelta osin Eläketurvakeskuksen Työeläkelakipalveluun (Eläketurvakeskus 2016a; Eläketurvakeskus 2016b).

Työeläkettä karttuu työansioden lisäksi tietyiltä palkattomilta ajoilta. Nykymuodossaan palkattomilta ajoilta on karttunut eläkettä vuodesta 2005 lähtien. Ennen vuotta 2005 ansiosidonnaisilta työttömyys- ja koulutusajoilta sekä vuorotteluvapailta kertyi työeläkelisää. Tässä liitteessä kuvaillaan nykyisin sovellettavia eläkkeen karttumisen sääntöjä.

Työeläkkeen karttumisessa palkattomien aikojen etuuksien ajoilta on jonkin verran etuuslajikohtaisia eroja. Palkattomien aikojen etuuksien perusteella määräytyvän eläkkeen laskennassa noudatetaan paljolti kuitenkin yhteisiä laskentaperiaatteita.

Eläkettä karttuu seuraavien palkattomien aikojen etuuksien ajoilta:

- sairaus- ja kuntoutusetuudet (sairauspäiväraha, osasairauspäiväraha, erityishoitoraha, eri lakien mukainen kuntoutusraha)
- tapaturma- ja liikennevakuutuslakien (LITA) mukaiset ansionmenetyskorvaukset
- vanhempainpäivärahat (äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainraha)
- työttömyysturvalain mukainen ansioon suhteutettu päiväraha
- vuorottelukorvaus
- aikuiskoulutustuki.

Ansiosidonnaisten palkattomien aikojen etuuksien ajoilta karttuu eläkettä sen työansion perusteella, jonka mukaan kyseisen palkattoman ajan etuuden määrä on laskettu.

Koska etuuden peruste voi olla vuosi- tai kuukausitasoinen ja etuutta maksetaan yleensä päiväkohtaisesti, etuuden perusteet on muunnettava päiväkohtaisiksi eläkkeen laske-
mista varten. Päiväkohtainen ansio kerrotaan maksettujen etuuspäivien lukumäärällä. Tällöin saadaan eläkkeen perusteena oleva etuusansio kyseiseltä vuodelta.

$\text{Etuusansio} = \text{etuuden peruste/pv} \times \text{etuuspäivien lukumäärä}$

Palkansaajan etuusansioista otetaan ansaittua eläkettä laskettaessa huomioon seuraava osuus:

- 117 prosenttia vanhempainpäivärahan etuusansioista (työnantajalle maksetuista 17 prosenttia)
- 75 prosenttia ansiopäivärahan etuusansioista ja vuorottelukorvauksen etuusansioista vuoden 2009 loppuun
- 55 prosenttia vuorottelukorvauksen etuusansioista vuodesta 2010 alkaen
- 65 prosenttia muista eläkettä kartuttavista etuusansioista.

Yrittäjän osalta etuusansioista otetaan huomioon vastaavat osuudet kuin palkansaajan osalta, mutta aikuiskoulutustuen ja vähimmäistasoisen vanhempainpäivärahan perusteella eläkettä karttuu perusteesta, joka on 718,92 euroa/kk (vuoden 2016 tasossa). Vuorotelukorvauksen perusteella yrittäjälle ei kartu eläkettä, koska päätoiminen yrittäjä ei voi jäädä vuorotteluvapaalle.

Eläkettä laskettaessa etuusansioista ei vähennetä työntekijän työeläkevakuutusmaksun osuutta. Etuuden ilmoittaja on pääsääntöisesti ottanut sen huomioon jo etuuden perustetta määrättäessä.

Etuusansioiden perusteella karttuu työeläkettä 1,5 prosenttia vuodessa 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta enintään 68 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun asti. Ansiopäivärahojen perusteella työeläkettä karttuu kuitenkin enintään sen kuukauden loppuun, jona henkilö täyttää 63 vuotta.

Esimerkki. Sovitellusta ansiopäivärahasta karttuva eläke

- Henkilöllä on omia ansiotuloja ja sen vuoksi ansiopäiväraha maksetaan etuudensaajalle soviteltuna. Soviteltua ansiopäivärahaa on kalenterivuoden aikana maksettu 150 päivää.
- Kun maksettu soviteltu etuus suhteutetaan täyteen etuuteen, suhteutusprosentti on 48 prosenttia.
- Etuuden peruste on 2 438 euroa/kk.
- Ansiopäivärahojen peruste on kuukausitasoinen. Päiväansio saadaan, kun etuuden peruste jaetaan 21,5:llä, jonka verran ansiopäivärahaa keskimäärin maksetaan kuukaudessa.

Etuusansio yhteensä koko kalenterivuoden ajalta:
 $(48\% \times 2\,438 \text{ euroa/kk}) / 21,5 \text{ pv/kk} \times 150 \text{ pv} = 8\,164,47 \text{ euroa.}$

Eläkettä kartuttavana otetaan huomioon 75 prosenttia etuusansiosta.

Palkattomien aikojen etuuksien perusteella karttunut eläke myönnetään etuuden saajalle, jos työeläkelakien mukaan vakuutettuja työansioita on työuran aikana ennen eläketaipatumavuotta vähintään 17 254,08 euroa (vuoden 2016 tasossa).

Sosiaalietuuksien perusteena olevat ansiot otetaan huomioon myös tulevan ajan eläkkeen perusteena olevissa ansioissa. Tuolloin palkattomien aikojen etuuksien perusteena olevat ansiot otetaan huomioon aina vähintään sataprosenttisesti paitsi työnantajalle maksetun vanhempainrahan etuusansio, josta otetaan huomioon 17 prosenttia. Tulevan ajan ansiossa otetaan huomioon myös opiskelun ja alle kolmivuotiaan lapsen hoidon aika sekä sosiaalietuuksia, joista ei kartu ansaittua eläkettä, esimerkiksi työttömyysturvalain mukainen peruspäiväraha. Näiden osalta tulevan ajan ansiossa otetaan tulona huomioon 1 437,83 euroa kuukautta kohden (vuoden 2016 tasossa). Tulevan ajan ansiosta eläkettä karttuu 1,5 prosenttia vuodessa työkyvyttömyyden alkamisvuoden alusta tulevan ajan pääteikään asti.

Eläkkeeseen verrattavaa etuutta karttuu myös alle kolmivuotiaan lapsen hoidon sekä tutkimukseen johtaneen opiskelun ajalta. Lapsenhoito- ja opiskelujaoilta karttuva etuus on työ-

eläkkeestä erillinen osa, vaikka se maksetaan työeläkkeen yhteydessä. Valtio kustantaa tämän etuuden. Lapsenhoito- ja opiskeluajoilta karttuvasta etuudesta säädetään erillislaissa.

Liitetaulukko 1.1.

Palkattomien aikojen perusteella kunakin vuonna karttunut eläke (euroa/kk) henkilöä kohden vuosina 2005–2015 palkansaajien ansiopäiväraha-aikojen, vuorotteluvapaiden ja aikuiskoulutustukiaikojen osalta eli niiden etuuslajien osalta, jotka otetaan huomioon Työttömyysvakuutusrahaston maksua määrittäessä. Taulukon tiedot ovat arvioita, jotka on laskettu työeläkejärjestelmän yhteisessä ansaintarekisterissä olevien etuuspäivien lukumäärien ja etuuden perusteena olevien keskimääraisten ansioiden pohjalta. Taulukon tiedot sisältävät myös Valtion Eläkerahastosta annetun lain 5 §:ään perustuvan maksun piiriin kuuluville henkilöille karttuneet eläkkeet.

Vuosi	Ansio-päiväraha	Koulutus-tuki	Koulutus-päiväraha	Vuorottelu-korvaus	Aikuis-koulutustuki	Keskimäärin
2005	8	6	9	11	8	9
2006	8	6	9	11	8	9
2007	8	6	9	11	8	9
2008	8	6	10	12	8	9
2009	8	6	10	12	8	8
2010	10	9	.	9	8	10
2011	11	8	.	9	10	11
2012	11	7	.	10	10	11
2013	11	-	.	10	11	11
2014	12	.	.	10	11	12
2015	12	.	.	10	12	12

Liitteen 1 lähteet

Eläketurvakeskus (2016a). Työeläkelakipalvelu › Etuudet › Etuuden määräytyminen › Eläke palkattomilta ajoilta. Viitattu 1.7.2016. <https://www.tyoelakelakipalvelu.fi/>

Eläketurvakeskus (2016b). Työeläkelakipalvelu › Etuudet › Etuuden määräytyminen › Eläke tulevalta ajalta. Viitattu 1.7.2016. <https://www.tyoelakelakipalvelu.fi/>

Laki valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta 27.6.2003/644.

Työntekijän eläkelaki 19.5.2006/395. 65 §, 74 §, 76 §.

Liite 2. Palkattomien aikojen perusteella karttuneiden eläkeosien kustannustenjako

Seuraavat kappaleet perustuvat suurelta osin Eläketurvakeskuksen internetsivuihin (Eläketurvakeskus 2016a), Työeläkelakipalveluun (Eläketurvakeskus 2016b; Eläketurvakeskus 2016c) sekä Eläketurvakeskuksen julkaisemaan käsikirjaan Työeläkkeiden kustannustenjako (Lehmuskero ym 2010).

Eläkelaitokset kustantavat palkattomien aikojen perusteella karttuneet eläkeosat yhteisesti jakojärjestelmän periaatteen mukaan. Kustannukset jaetaan eläkelaitosten vastuulle eläkelaitoksissa vakuutettujen palkkasummien suhteessa.⁴

Kustannustenjakoa varten eläkelaitokset ilmoittavat Eläketurvakeskukselle, paljonko ovat maksaneet eläkkeensaajille palkattomilta ajoilta karttuneita eläkeosia sekä eläkelaitoksessa vakuutetun palkkasumman. Eläketurvakeskus laskee ja määrää kunkin eläkelaitoksen kustannettavaksi kuuluvan osuuden eläkekustannuksista. Kustannusosuuksien laskenta tehdään kustannustenjakoperusteissa määritellyn q^s -kertoimen avulla kertomalla kunkin eläkelaitoksen palkkasumma kyseisellä kertoimella. Aikasarja q^s -kertoimista on julkaistu Työeläkelakipalvelussa. Kustannusosuuksien laskennan jälkeen kukin eläkelaitos maksaa tai saa Eläketurvakeskuksen kautta eläkelaitoksen kustannettavaksi kuuluvan määrän ja eläkelaitoksen maksamien palkattomilta ajoilta karttuneiden eläkeosien erotuksen.

Palkattomien aikojen kustannustenjakoa selvitetään myös etukäteen eläkkeiden maksuvuonna maksettavilla ennakoilla.

Yksityisalojen palkansaajien eläkelakien osuus palkattomilta ajoilta karttuneiden eläkeosien kustannuksista on ollut keskimäärin 64 prosenttia, julkisalojen eläkelakien noin 29 prosenttia ja yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkelakien osuus noin seitsemän prosenttia.

Palkattomien aikojen perusteella karttuneita eläkeosia maksettiin ensimmäisen kerran vuonna 2006. Tuolloin palkattomilta ajoilta karttuneet maksetut eläkeosat olivat 0,002 prosenttia suhteessa eläkelaitoksissa vakuutettuihin palkkasummiin. Osuus on noussut nopeasti, sillä palkattomilta ajoilta alkoi karttua eläkettä vasta vuonna 2005. Vuonna 2015 osuus oli arviolta 0,1 prosenttia palkkasummista ja Eläketurvakeskuksen pitkän aikavälin ennustelaskelmien mukaan osuus nousee noin vuoteen 2080 asti, jolloin se olisi arviolta 1,7 prosenttia palkkasummista (Reipas ja Sankala 2015).

Palkattomien aikojen perusteella saatujen tulevan ajan eläkkeiden kustannuksia ei jaeta palkattomilta ajoilta karttuneiden eläkeosien kustannustenjaossa. Sen sijaan palkattomiin aikoihin liittyvä tulevan ajan eläkkeen osa jaetaan lakiosiin niiden eläkelakien mukaisten työansioden suhteessa, jotka kohdistuvat tulevan ajan tarkasteluaikaan. Kustannukset palkattomiin aikoihin perustuvista tulevan ajan eläkkeistä jakautuvat eläkelaitosten kesken kuten tulevan ajan eläkkeen lakiosat.

Ennen vuotta 2005 ansiosidonnaisilta työttömyys- ja koulutusajoilta kertyi työeläkelisää, jolla korotettiin eläkkeen määrää. Työeläkelisien kustannukset jakautuvat eläkelaitosten kesken työeläkelisää sisältävän eläkkeen eläkelakiosien suhteessa.

⁴ Poikkeuksena ovat kuntoutusrahaan sisältyvät palkattomien aikojen perusteella karttuneet eläkeosat. Nämä eläkeosat ovat eläkkeen myöntävän eläkelain mukaisia.

Eläkkeeseen verrattavat etuudet, jotka ovat karttuneet alle kolmivuotiaan lapsen hoidon sekä tutkintoon johtaneen opiskelun ajalta, kustantaa valtio. Näitä etuuksia ei oteta huomioon palkattomien aikojen perusteella karttuneiden eläkeosien kustannustenjaossa. Lapsenhoito- ja opiskeluajoilta karttuvasta etuudesta säädetään erillislaissa (Laki valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta).

Liitetaulukko 2.1.

Palkattomilta ajoilta karttuneet maksetut eläkeosat eriteltynä yksityisalojen ja julkisalojen eläkelaijen mukaisiin kustannusosuuksiin vuosina 2006–2015 (milj. euroa). Yhteismäärä saattaa poiketa osiensa summasta, koska eläkelaitosten kustannusosuuksien määräytymisessä otetaan huomioon edellisiin vuosiin kohdistuvat kustannustenjaon korjaukset ja edellisen vuoden kustannustenjaosta Eläketurvakeskukselle jäänyt ylite tai alite.

Vuosi	Yksityisalojen palkansaajien eläkelait	Yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkelait	Julkisalojen eläkelait	Yhteensä
2006	0,9	0,1	0,4	1,5
2007	4,5	0,5	1,9	6,8
2008	10,4	1,0	4,4	15,7
2009	18,0	1,9	8,2	28,2
2010	24,2	2,6	11,1	37,8
2011	28,9	3,3	13,0	45,3
2012	35,7	4,1	16,2	56,1
2013	45,0	5,3	20,7	71,1
2014	55,6	6,6	25,5	87,6
2015 (arvio)	67,1	7,8	30,3	105,2

Liitteen 2 lähteet

Eläketurvakeskus (2016a). Etk.fi > Työeläkepalvelut > Vakuutusmatemaattiset palvelut > Kustannustenjakoa käytännössä > Palkattomien aikojen perusteella karttuneiden eläkeosien kustannustenjakoa. Viitattu 1.7.2016. <http://www.etk.fi/>

Eläketurvakeskus (2016b). Työeläkelakipalvelu > Rahoitus ja kustannustenjakoa > Aikasarjat > Kustannustenjaon q-kertoimet -aikasarja. Viitattu 1.7.2016. <https://www.tyoelakelakipalvelu.fi/>

Eläketurvakeskus (2016c). Työeläkelakipalvelu > Rahoitus ja kustannustenjakoa > Eläkkeiden jakaminen osiin kustannustenjakoa varten > Palkattomilta ajoilta karttunut eläke kustannustenjaossa. Viitattu 1.7.2016. <https://www.tyoelakelakipalvelu.fi/>

Laki valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta 27.6.2003/644.

Lehmuskero, M., Poutiainen, E., Puuperä, E., Rynnänen, E., Salonen, S., Sankala, M. & Vapalahti, K. (2010). Työeläkkeiden kustannustenjako (s. 53–59). Eläketurvakeskuksen käsikirjoja 1/2010: Helsinki.

Reipas K. & Sankala, M. (2015). Laskelmia vuoden 2017 työeläkeuudistuksen vaikutuksista: hallituksen esitykseen perustuvat arviot. Eläketurvakeskuksen raportteja 5/2015: Helsinki.

Työntekijän eläkelain 183 §:n 2 momentissa mainitut kustannustenjakoperusteet. Kustannustenjakoperusteet vuodelle 2015, osa III.

Työntekijän eläkelaki 19.5.2006/395. 65 §, 74 §, 178 §, 183 §.

Liite 3. Työttömyysvakuutusrahaston maksun jako eläkelaitoksille

Seuraavat kappaleet perustuvat suurelta osin Eläketurvakeskuksen internetsivuihin (Eläketurvakeskus 2016a) ja Eläketurvakeskuksen julkaisemaan käsikirjaan Työeläkkeiden kustannustenjako (Lehmuskero ym 2010).

Työttömyysvakuutusrahaston maksun määrä lasketaan vuosittain Eläketurvakeskuksessa. Tiedot laskentaa varten saadaan työeläkejärjestelmän yhteisestä ansaintarekisteristä, jonne työttömyyskassat ja Koulutusrahasto ovat ilmoittaneet tiedot maksamistaan ansiosidonnaisista työttömyys- ja koulutusetuuksista sekä vuorottelukorvauksista. Eläketurvakeskus esittää tietojen perusteella lasketun Työttömyysvakuutusrahaston maksun määrän sosiaali- ja terveysministeriölle, joka vahvistaa maksun.

Eläketurvakeskus hyvittää Työttömyysvakuutusrahastolta saamansa maksun eläkelaitoksille, tarkemmin sanottuna työntekijän eläkelain, merimieseläkelain, kunnallisen eläkelain ja evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain mukaista eläketurvaa hoitaville eläkelaitoksille sekä Kelalle Kelan toimihenkilöiden eläketurvan osalta, Suomen Pankille ja Ortodoksisen kirkon papiston eläkekassalle. Periaatteena on, että maksu hyvitetään niille eläkelaeille, joiden mukaan työskentelevistä henkilöistä maksetaan työttömyysvakuutusmaksuja. Perusteluna on, että Työttömyysvakuutusrahaston maksua rahoitetaan työttömyysvakuutusmaksuilla.

Työttömyysvakuutusrahaston maksu on vuodesta 2007 lähtien jaettu eläkelaitoksille niissä vakuutettujen työntekijöiden palkkasummien suhteessa. Ennen jakoa maksusta vähennetään Eläketurvakeskuksen kustannusosuus. Eläkelaitokset toimittavat Eläketurvakeskukselle vuosittain tiedot eläkelaitoksissa vakuutettujen työntekijöiden palkkasummista. Ennen vuotta 2007 Työttömyysvakuutusrahaston maksu jaettiin eläkelaeille sen mukaan, miten Työttömyysvakuutusrahaston maksussa huomioon otettavien etuuksien etuuspäivät jakautuivat eri eläkelakien piiriin. Nykyisin kustannukset palkattomilta ajoilta karttuneista eläkeosista jaetaan työeläkelaitoksille niissä vakuutettujen palkkasummien suhteessa ja siksi palkkasummien suhdetta on luontevaa käyttää myös Työttömyysvakuutusrahaston maksun jakamisessa. Työttömyysvakuutusrahaston maksun jako eläkelaitoksille tehdään TyEL 183 §:n 2 momentissa mainittujen kustannustenjakoperusteiden osan IV mukaisesti.

Koska Työttömyysvakuutusrahaston maksun jaossa liikkuvat rahamäärät ovat suuria, niitä selvitetään etukäteen ennakoiden avulla. Ennakoiden kokonaismäärä vahvistetaan sosiaali- ja terveysministeriössä Eläketurvakeskuksen ja Työttömyysvakuutusrahaston yhteisestä esityksestä. Eläketurvakeskus laskee eläkelaitoskohtaiset ennakoerät.

Lopullisen eli toteutuneiden tietojen mukaisen maksuosuuden ja saatujen ennakoiden erotus on tarkistuserä, jonka kukin eläkelaitos saa tai maksaa Eläketurvakeskukselle Työttömyysvakuutusrahaston maksun lopullisen selvittelyn yhteydessä. Samalla Eläketurvakeskuksen ja eläkelaitosten kesken maksettavien tarkistuserien summa tilitetään Eläketurvakeskuksen ja Työttömyysvakuutusrahaston välillä.

Työttömyysvakuutusrahaston maksua ei rahastoida vaan eläkelaitokset käyttävät Työttömyysvakuutusrahaston maksun jakojärjestelmällä rahoitettavien eläkkeiden kustannuk-

siin. Työttömyysvakuutusrahaston maksu vaikuttaa alentavasti työeläkevakuutusmaksuihin, erityisesti TyEL-maksun tasausosaa. Suuremman työttömyyden aikana Työttömyysvakuutusrahaston maksu on ollut suurempi ja samalla sen työeläkevakuutusmaksua alentava vaikutus voimakkaampi. Sosiaalietuuksien perusteella karttuneet eläkeosat maksetaan vasta, kun etuuksia saaneet henkilöt jäävät eläkkeelle. Tämä vaikuttaa työeläkevakuutusmaksuun nostavasti siinä vaiheessa, kun kyseisiä eläkkeitä aletaan maksaa. Toisin sanoen Työttömyysvakuutusrahaston maksu käytetään lähes saman tien jakojärjestelmän kautta ja Työttömyysvakuutusrahaston maksun perusteena olevista etuuksista karttuneiden eläkkeiden kustannukset näkyvät työeläkevakuutusmaksussa vasta myöhempinä vuosina, kun eläkkeitä aletaan maksaa eläkkeensaajille. Esimerkiksi vuonna 2015 keskimääräinen TyEL-maksu työeläkevakuutusyhtiöissä oli 24,0 prosenttia ja TyEL-maksun tasausosa 19,9 prosenttia palkoista (Eläketurvakeskus 2016c). Työttömyysvakuutusrahaston maksu TyEL-vakuutusyhtiöille oli arviolta 1,2 prosenttia palkoista. Palkattomien aikojen perusteella karttuneiden eläkeosien kustannukset olivat arviolta 0,1 prosenttia palkoista. Palkattomilta ajoilta karttuneiden eläkeosien lisäksi vuonna 2015 eläkkeensaajille maksettiin myös sosiaalietuusaikojen perusteella määräytyneitä tulevan ajan eläkkeitä sekä ennen vuotta 2005 kertyneitä työeläkelisiä.

Yksityisalojen palkansaajien eläkelakien mukaan vakuuttavien eläkelaitosten osuus Työttömyysvakuutusrahaston maksusta on ollut keskimäärin noin kolme neljäsosaa vuosina 2005–2015 ja julkisalojen eläkelakien mukaan vakuuttavien eläkelaitosten osuus noin neljäsosa.

Liitetaulukko 3.1.

Työttömyysvakuutusrahaston maksu hetken 1.7.v tasossa eriteltynä julkisalojen ja yksityisalojen eläkelakien mukaan vakuuttaville eläkelaitoksille) vuosina 2005–2015 sekä maksun määrä suhteessa maksua saavissa eläkelaitoksissa vakuutettuihin palkkasummiin vuosina 2007–2015 (milj. euroa).*

Vuosi	Yksityisalojen palkansaajien eläkelait	Julkisalojen eläkelait	Yhteensä	Maksu suhteessa palkkasummiin, %
2005	354,8	97,0	451,8	
2006	313,1	87,8	400,9	
2007	306,0	88,6	394,7	0,7
2008	282,2	81,3	363,6	0,6
2009	428,9	133,9	562,8	0,9
2010	460,1	146,8	606,8	0,9
2011	409,1	130,0	539,1	0,8
2012	440,2	142,3	582,5	0,8
2013	511,1	168,5	679,7	1,0
2014	608,7	201,9	810,6	1,2
2015 (arvio)	649,0	214,5	863,5	1,2

*) Luvut eivät sisällä Eläketurvakeskuksen osuutta eivätkä Työttömyysvakuutusrahaston maksua Valtion Eläkerahastolle. Luvut sisältävät mahdollisia edellisiin vuosiin kohdistuvia korjauksia sekä edellisen vuoden Työttömyysvakuutusrahaston maksun jaosta Eläketurvakeskukselle jääneen ylitteen tai alitteen.

Vuoden 2017 eläkeuudistuksen myötä muun muassa vanhuuseläkeiät nousevat ja myös Työttömyysvakuutusrahaston maksun odotetaan kasvavan verrattuna aiempiin ennusteisiin. Ennen eläkeuudistusta Eläketurvakeskuksen pitkän aikavälin ennustelaskelmien mukaan maksun arvioitiin olevan esimerkiksi vuonna 2050 noin 0,6 prosenttia palkoista, mutta eläkeuudistuksen myötä maksun arvioidaan vuonna 2050 olevan noin 1,0 prosenttia palkoista (Reipas ja Sankala 2015).

Eläketurvakeskuksen kautta maksettavan Työttömyysvakuutusrahaston maksun lisäksi Työttömyysvakuutusrahasto suorittaa erillisen maksun suoraan Valtion Eläkerahastolle ansiosidonnaisilta etuuspäiviltä karttuvien eläkeosien rahoitusta varten. Tästä kerrotaan enemmän liitteessä 4.

Litteen 3 lähteet

Eläketurvakeskus (2016a). Etk.fi > Työeläkepalvelut > Vakuutusmatemaattiset palvelut > Kustannustenjakoa käytännössä > Työttömyysvakuutusrahaston maksu. Viitattu 1.7.2016. <http://www.etk.fi/>

Eläketurvakeskus (2016b). Työeläkelakipalvelu > Rahoitus ja kustannustenjakoa > Aikasarjat > Kustannustenjaon q-kertoimet -aikasarja. Viitattu 1.7.2016. <https://www.tyoelakelakipalvelu.fi/>

Eläketurvakeskus (2016c). Työeläkelakipalvelu > Rahoitus ja kustannustenjakoa > Aikasarjat > TyEL- ja MEL-vakuutusmaksuprosentit -aikasarja. Viitattu 16.8.2016. <https://www.tyoelakelakipalvelu.fi/>

Lehmuskero, M., Poutiainen, E., Puuperä, E., Ryyänen, E., Salonen, S., Sankala, M. & Vapalah-ti, K. (2010). Työeläkkeiden kustannustenjakoa (s. 59–67, 123–127). Eläketurvakeskuksen käsi-kirjoja 1/2010: Helsinki.

Reipas K. & Sankala, M. (2015). Laskelmia vuoden 2017 työeläkeuudistuksen vaikutuksista: hal-lituksen esitykseen perustuvat arviot. Eläketurvakeskuksen raportteja 5/2015: Helsinki.

Työntekijän eläkelain 183 §:n 2 momentissa mainitut kustannustenjakoperusteet. Kustannus-tenjakoperusteet vuodelle 2015, osa IV.

Työntekijän eläkelaki 19.5.2006/395. 65 §, 74 §, 182 §, 183 §.

Työttömyysaikatyöryhmän loppumuistio 30.3.1995.

Liite 4. Työttömyysvakuutusrahaston maksu Valtion Eläkerahastolle

Seuraavat kappaleet perustuvat osin Kevalta saatuihin tietoihin.

Työttömyysvakuutusrahasto maksaa muusta työeläkejärjestelmästä erillisen Työttömyysvakuutusrahaston maksun suoraan Valtion Eläkerahastolle. Työttömyysvakuutusrahaston maksu Valtion Eläkerahastolle lasketaan muuten kuten muiden eläkelakien saama Työttömyysvakuutusrahaston maksu, mutta käyttäen valtion eläkejärjestelmän eläkemaksua ja lisäksi maksu vastaa vain palkansaajien työttömyysvakuutusmaksun suhteellista osuutta työttömyysvakuutusmaksuista.

Eläketurvakeskus toimittaa Kevalle Valtion Eläkerahaston saaman Työttömyysvakuutusrahaston maksun laskelmalle sisällytettävien etuuspäivien lukumäärät ja etuuden perusteena olevat keskiansiot. Etuuspäivien lukumäärät arvioidaan työeläkejärjestelmän yhteisen ansaintarekisterin tietojen perusteella ja etuuden perusteena olevina ansioina käytetään samoja ansioita kuin muun työeläkejärjestelmän saamassa Työttömyysvakuutusrahaston maksussa.

Työttömyysvakuutusrahaston maksusta Valtion Eläkerahastolle liittyvän laskelman piiriin kuuluvien etuuspäivien osuus työeläkejärjestelmän yhteisessä ansaintarekisterissä olevista ansiosidonnaisten etuuksien kaikista etuuspäivistä arvioidaan tutkimalla etuutta saaneiden henkilöiden työsuhdehistoriaa. Etuutta edeltäviltä ajoilta tutkitaan, minkä lain mukaan vakuutettuja töitä kukin henkilö on tehnyt. Sitten etuuspäivät jaetaan valtion eläkelain ja muiden eläkelakien kesken samassa suhteessa kuin minkä eläkelain piirissä kukin henkilö on tarkasteluajalla työskennellyt. Poikkeuksena on aikuiskoulutustuki, jonka osalta etuuspäivien eläkelakijaottelu saadaan Koulutusrahastolta.

Työttömyysvakuutusrahaston maksu Valtion Eläkerahastolle lasketaan Kevasa. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa Työttömyysvakuutusrahaston maksun Valtion Eläkerahastolle Kevan ja Työttömyysvakuutusrahaston esityksestä.

Työttömyysvakuutusrahaston maksusta Valtion Eläkerahastolle säädetään Valtion Eläkerahastosta annetun lain (1297/2006) 5 § 2 momentissa ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1277/2014) 4 §:ssä.

Liitetaulukko 4.1.

Työttömyysvakuutusrahaston maksu Valtion Eläkerahastolle vuosina 2005–2015. Maksun määrä esitetään miljoonina euroina. Maksun määrä on pääsääntöisesti ollut noin 0,1 prosenttia suhteessa VaEL-ansioihin.

Vuosi	Työttömyysvakuutusrahaston maksu, milj. euroa
2005	6,0
2006	6,2
2007	6,4
2008	4,2
2009	2,9
2010	4,7
2011	5,6
2012	6,1
2013	6,0
2014	6,5
2015	8,3

Lähde: Keva.

Liitetaulukko 4.2.

Työttömyysvakuutusrahaston maksussa Valtion Eläkerahastolle huomioon otettujen etuuspäivien lukumäärät etuuslajeittain vuosina 2005–2015 (1 000 päivää). Lisäksi taulukossa esitetään näiden etuuspäivien osuus ko. etuuslajien kaikista ansaintarekisterissä olevista palkansaajien etuuspäivistä.

Vuosi	Ansio-päiväraha	Koulutus-tuki	Koulutus-päiväraha	Vuorottelu-Korvaus	Aikuis-koulutus-tuki	Yhteensä	Osuus etuuspäivistä, %
2005	1 670	120	20	230	40	2 090	6
2006	1 470	110	20	270	60	1 920	6
2007	1 380	120	30	330	50	1 910	6
2008	1 240	100	20	330	50	1 760	6
2009	1 150	90	30	280	40	1 590	4
2010	1 190	30	.	290	30	1 550	4
2011	1 170	0	.	260	50	1 490	4
2012	1 180	0	.	310	70	1 570	5
2013	1 160	-	.	290	80	1 520	4
2014	1 230	.	.	300	70	1 610	4
2015	1 440	.	.	260	80	1 780	4

Liitteen 4 lähteet

Laki valtion eläkerahastosta 22.12.2006/1297. 5 § 2 mom.

Valtioneuvoston asetus työttömyysetuuksien rahoituksesta 1277/2014. 4 §.

Liite 5. Muutokset sosiaalietuuksissa

Muutokset sosiaalietuuksissa vaikuttavat usein joko suoraan tai välillisesti Työttömyysvakuutusrahaston maksuun. Ansiopäivärahaetuuksiin, vuorotteluvapaisiin ja aikuiskoulutustukiin vaikuttavia muutoksia on ollut paljon kuluneen kymmenen vuoden aikana. Seuraavaksi kerrotaan yleisellä tasolla, minkälaisilla muutoksilla on vaikutuksia Työttömyysvakuutusrahaston maksuun ja esitellään esimerkkejä viime vuosien muutoksista.

Päivärahan saamisen enimmäiskeston muutokset vaikuttavat lähes suoraan Työttömyysvakuutusrahaston maksuun. Mitä pidempään etuutta voi saada, sitä pidempiä etuusjaksoja voi ilmetä myös Työttömyysvakuutusrahaston maksun laskelmien lähtötiedoissa.

Työttömyysvakuutusrahaston maksu määräytyy päivärahaetuuden perusteena olevista ansioista, ei maksetuista päivärahoista. Toisin sanoen päivärahan määrään liittyvät muutokset eivät suoraan vaikuta Työttömyysvakuutusrahaston maksuun. Välillisesti vaikutuksia voi olla, esimerkiksi työllistymistä edistävien palveluiden ajalta maksettu korotettu päiväraha voi lisätä koulutuksiin hakeutumista ja sitä kautta vaikuttaa Työttömyysvakuutusrahaston maksun määrään.

Muutokset ansiopäivärahan saamiseksi vaadittavaan työhistoriaan, työssäoloehtoon ja paluuehtoon vaikuttavat siihen, kuinka moni voi saada ansiopäivärahaa ja sitä kautta kuinka monen henkilön etuusajat vaikuttavat Työttömyysvakuutusrahaston maksuun.

Etuuden saamisen ikärajamuutokset vaikuttavat suoraan siihen kuinka moni voi saada etuutta ja siten myös Työttömyysvakuutusrahaston maksuun. Etuuden saamisen ikärajoista huolimatta lisäpäivien ja muiden ansiopäiväraha-aikojen osalta Työttömyysvakuutusrahaston maksua laskettaessa ei oteta huomioon työntekijän eläkelain mukaisen alimman vanhuuseläkeiän täyttäneiden etuuspäiviä.

Myös muut ehdot voivat vaikuttaa Työttömyysvakuutusrahaston maksuun, muun muassa nykyisin vuorotteluvapaan sijaiselta pääsääntöisesti vaadittava vähintään 90 päivän työttömyysaika aiemman ainoastaan yhden päivän sijaan on voinut vähentää vuorotteluvapaita.

Ansiopäivärahassa useita muutoksia

Ansiopäivärahaa koskevaa lainsäädäntöä on muutettu muun muassa ansiopäivärahan ehtona olevan työssäoloehdon, lisäpäiväoikeuden ja työllistymistä edistävien aktivointitoimenpiteiden osalta. Esimerkiksi työssäoloehto lyhennettiin 43 viikosta 34 viikkoon 1.1.2010 lähtien ja edelleen 34 viikosta 26 viikkoon 1.1.2014 lähtien. Työttömyysturvan lisäpäiväoikeuden alaikäraja nostettiin 59 vuodesta 60 vuoteen 1.1.2010 lähtien vuonna 1955 ja sen jälkeen syntyneillä. Vuoden 2014 alusta lisäpäiväoikeuden alaikäraja nousi 61 vuoteen vuonna 1957 ja sen jälkeen syntyneille. Ansiopäivärahan lisäpäiviä voidaan maksaa 65 vuoden täyttämiskuukauden loppuun asti. Työttömyysvakuutusrahaston maksua määriteltäessä otetaan huomioon kuitenkin alle 63-vuotiaiden ansiopäivärahaetudet, koska vain nämä oikeuttavat eläkkeeseen. Työllistymistä edistävinä aktivointitoimenpiteinä on esimerkiksi 1.1.2010 alkaen maksettu työllistämistä edistävän palvelun ajalta korotusosaa ja korotettua ansio-osaa, ja 1.1.2014 alkaen on säädetty työttömyysturvalain sovi-

teltuun päivärahaan 300 euron suojaosuus, jonka alle jäävät kuukausiansiot eivät vaikuta ansiopäivärahan määrään. (Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290; HE 179/2009 vp; HE 90/2013 vp; HE 176/2013 vp; Työttömyyskassojen yhteisjärjestö, 2013)

Koulutustuki ja koulutuspäiväraha lopetettiin

Työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen ajalta maksettava koulutustuki ja omaehtoiseen koulutukseen hakeutuneelle työttömälle maksettava koulutuspäiväraha ovat etuuksina päättyneet vuoden 2009 lopussa. Tämän jälkeen uusia koulutustukipäätöksiä ei enää myönnetty, mutta jo myönnettyjen etuuksien maksamista jatkettiin päätöksen loppuun saakka. Koulutuspäivärahan osalta uusia ei enää myönnetty ja myös myönnettyjen etuuksien maksaminen päättyi vuoden 2009 lopussa. Näiden sijaan vuoden 2010 alusta lukien on tullut mahdolliseksi opiskella ansiopäivärahan turvin. (Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290; HE 178/2009 vp, HE 179/2009 vp)

Aikuiskoulutustukea on uudistettu

Aikuiskoulutuslaki uudistui vuonna 2010, uusi laki tuli voimaan 1.5.2010 lukien. Uudistuksen seurauksena muun muassa aikuiskoulutustuen tukitaso nousi merkittävästi 1.8.2010 lähtien. Etuuden taso nostettiin työttömyyspäivärahan tasolle ja Koulutusrahaston mukaan tämä merkitsi käytännössä keskimäärin lähes 40 prosentin lisäystä aiempaan tukitasoon. Myös kahdeksan vuoden työhistorialla saatava kiinteä 18 kuukauden tukiaika lisäsi osaltaan kiinnostusta aikuiskoulutustuen hakemiseen. Aikaisemmin tuen saamisen edellytyksenä oli, että hakijalla on tukikauden alkamiseen mennessä ollut työhistoriaa vähintään viisi vuotta. Ennen 1.8.2006 alkaneiden tukikuukausien osalta oli edellytyksenä vähintään 10 vuoden työhistoria. Kiinteän tukiajan sijaan tuen kesto määräytyi hakijan työhistorian pituuden perusteella. (Koulutusrahasto 2011, 6; Laki aikuiskoulutustuesta 28.12.2000/1276; HE 152/2009 vp)

Vuorotteluvapaan saamisen ehtoja on tiukennettu

Vuorotteluvapaan saamisen ehtoja on tiukennettu syyskuussa 2014 ja uudelleen vuoden 2016 alusta alkaen. Sen enimmäiskesto on lyhennetty 360 päivästä 180 päivään, ja vuorotteluvapaalle pääsemiseksi vaadittavaa työhistoriaa on pidennetty 10 vuodesta 20 vuoteen. Pitkän työhistorian (25 vuotta) omaavien vuorottelukorvauksen korotuksesta on luovuttu, ja vuonna 1957 tai sen jälkeen syntyneille 60 vuotta täyttäneille ei enää myönnetä vuorotteluvapaata. Vuorotteluvapaan sijaisen pitää pääsääntöisesti olla ollut vähintään 90 päivää työttömänä kun aiemmin riitti yksikin päivä. (Vuorotteluvapaalaki 30.12.2002/1305; HE 36/2014 vp; HE 51/2015 vp)

Liitteen 5 lähteet

HE 152/2009 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi aikuiskoulutustuesta annetun lain muuttamisesta.

HE 178/2009 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta.

HE 179/2009 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

HE 90/2013 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 176/2013 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi annetun hallituksen esityksen (HE 90/2013 vp) täydentämisestä.

HE 36/2014 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vuorotteluvapaalain muuttamisesta.

HE 51/2015 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vuorotteluvapaalain muuttamisesta.

Koulutusrahasto (2011). Koulutusrahaston toimintakertomus vuodelta 2010, 6.

Laki aikuiskoulutustuesta 28.12.2000/1276.

Työttömyyskassojen yhteisjärjestö (2013). Uutinen 3.12.2003: Työttömyysturvalaki uudistuu vuoden alusta. Viitattu 19.8.2016. <https://www.tyj.fi/fin/ajankohtaista/?2013-12-Tyottomyys-turvalaki-uudistuu-vuoden-alussa&nid=164>.

Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290.

Vuorotteluvapaalaki 30.12.2002/1305.



ELÄKETURVAKESKUKSEN
RAPORTEJA

Työttömyysvakuutusrahaston maksu työeläkejärjestelmälle vuosina 2005–2015

Raportissa tarkastellaan Työttömyysvakuutusrahaston maksua työeläkejärjestelmälle vuosina 2005–2015. Maksulla rahoitetaan työttömyys-, vuorotteluvapaa- ja aikuiskoulutustukiajoilta karttuvaa eläkettä. Julkaisussa kerrotaan maksun määräytymisperiaatteet ja esitetään tilastolukuja maksusta ja siihen vaikuttaneista tekijöistä.

ELÄKETURVAKESKUKSEN RAPORTEJA

Eläketurvakeskus on lakisääteinen työeläketurvan kehittäjä, asiantuntija ja yhteisten palvelujen tuottaja. Raportteja-sarjassa julkaistaan eläketurvan arviointia ja kehittämistä palvelevia katsauksia, selvityksiä ja laskelmia.



Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN